

EFFORT

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

EUROPEJSKI SYSTEM OPISU KSZTAŁCENIA **TŁUMACZENIOWEGO**

DLA POZIOMU C (TŁUMACZ
SPECJALISTYCZNY)

**PROPOZYCJA OPRACOWANA
W RAMACH PROJEKTU EFFORT**

Europejski System Opisu Kształcenia Tłumaczeniowego (ESOKT) dla poziomu C (tłumacz specjalistyczny). Propozycja opracowana w ramach projektu EFFORT¹

Universitat Autònoma de Barcelona

(Uniwersytet Autonomiczny w Barcelonie, UAB, instytucja koordynująca)

Aarhus Universitet (AU)

(Uniwersytet w Aarhus, AU)

Itä-Suomen Yliopisto

(Uniwersytet Wschodniej Finlandii, UEF)

Universidad de Granada

(Uniwersytet w Grenadzie, UGR)

Universitatea Alexandru Ioan Cuza Din Iasi

(Uniwersytet Aleksandra Jana Cuzy w Jassach, UAIC)

Université de Genève

(Uniwersytet Genewski, UNIGE)

Universiteit Utrecht (UU)

(Uniwersytet w Utrechcie, UU)

University of Westminster

(Uniwersytet Westminsterski, UW)

Univerza v Ljubljani

(Uniwersytet Lublański, UL)

Uniwersytet Wrocławski

(Uniwersytet Wrocławski, UW²)

~ Maj 2023 ~

-
- ¹ Jak cytować ten dokument: Hurtado Albir, Amparo; Rodríguez-Inés, Patricia; Prieto Ramos, Fernando; Dam, Helle V.; Dimitriu, Rodica; Haro Soler, María del Mar; Huertas Barros, Elsa; Kujamäki, Minna; Kuźnik, Anna; Pokorn, Nike K.; van Egdome, Gys-Walt; Ciobanu, Sorina; Cogeanu-Haraga, Oana; Ghivirigă, Teodora; González Cruz, Sonia; Gostkowska, Kaja; Pisanski Peterlin, Agnes; Vesterager, Anja K.; Vine, Juliet; Walczyński, Marcin; Zethsen, Karen K. (2023) *Europejski System Opisu Kształcenia Tłumaczeniowego (ESOKT) dla poziomu C (tłumacz specjalistyczny). Propozycja opracowana w ramach projektu EFFORT*. Materiał dostępny w Repozytorium Uniwersytetu Wrocławskiego, doi:10.34616/149666 [z języka angielskiego na polski przetłumaczyli: Anna Kuźnik, Marcin Walczyński, Kaja Gostkowska, Natalia Paprocka, Regina Solová; konsultanci terminologiczni: Konrad Klimkowski z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Waldemar Martyniuk z Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie i Radosław Kucharczyk z Uniwersytetu Warszawskiego; tłumaczenie ukończono w październiku 2023 r.; tytuł dokumentu źródłowego: *Common European Framework of Reference for Translation – Competence Level C (specialist translator): A proposal by the EFFORT Project*, ścieżka dostępu: <https://www.effortproject.eu / FRAMEWORK OF REFERENCE FOR TRANSLATION / LEVEL C> (dostęp 09.10.2023)].
- ² Koordynatorzy lokalni w poszczególnych uczelniach: Amparo Hurtado Albir i Patricia Rodríguez-Inés (UAB), Helle V. Dam (AU), Minna Kujamäki (UEF), Catherine Way (UGR, do 2022 r.) i María del Mar Haro Soler (UGR, od 2022 r.), Rodica Dimitriu (UAIC), Fernando Prieto Ramos (UNIGE), Gys-Walt van Egdome (UU), Elsa Huertas Barros (UW), Nike K. Pokorn (UL) i Anna Kuźnik (UWr). Autorzy (osoby opracowujące propozycję ESOKT) oraz osoby dostarczające danych do opracowania propozycji ESOKT i zatwierdzające ją dla każdego obszaru specjalizacji zawodowej w zakresie tłumaczenia są wymienieni w odpowiednich sekcjach tego dokumentu.

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE.....	4
DEFINICJE KOMPETENCJI PRZYJĘTE W PROJEKCIE EFFORT	8
PROPOZYCJA WSKAŹNIKÓW KOMPETENCJI DLA OBSZARU SPECJALIZACJI W ZAKRESIE TŁUMACZENIA EKONOMICZNEGO LUB FINANSOWEGO.....	9
PROPOZYCJA WSKAŹNIKÓW KOMPETENCJI DLA OBSZARU SPECJALIZACJI W ZAKRESIE TŁUMACZENIA PRAWNICZEGO	12
PROPOZYCJA WSKAŹNIKÓW KOMPETENCJI DLA OBSZARU SPECJALIZACJI W ZAKRESIE TŁUMACZENIA LITERACKIEGO	15
PROPOZYCJA WSKAŹNIKÓW KOMPETENCJI DLA OBSZARU SPECJALIZACJI W ZAKRESIE TŁUMACZENIA NAUKOWEGO.....	18
PROPOZYCJA WSKAŹNIKÓW KOMPETENCJI DLA OBSZARU SPECJALIZACJI W ZAKRESIE TŁUMACZENIA TECHNICZNEGO	21
ZAŁĄCZNIKI (DOSTĘPNE W JĘZYKU ANGIELSKIM)	24
ZAŁĄCZNIK 1: CHARACTERIZATION OF THE ECONOMIC/FINANCIAL AREA OF SPECIALIZATION	24
ZAŁĄCZNIK 2: CHARACTERIZATION OF THE LEGAL AREA OF SPECIALIZATION	27
ZAŁĄCZNIK 3: CHARACTERIZATION OF THE LITERARY AREA OF SPECIALIZATION	30
ZAŁĄCZNIK 4: CHARACTERIZATION OF THE SCIENTIFIC AREA OF SPECIALIZATION....	36
ZAŁĄCZNIK 5: CHARACTERIZATION OF THE TECHNICAL AREA OF SPECIALIZATION	40

[Wprowadzenie, definicje kompetencji oraz propozycje wskaźników dla każdego obszaru specjalizacji, zaprezentowane w tym dokumencie, dostępne są w językach uczelni tworzących konsorcjum projektu EFFORT, tj. w języku angielskim, duńskim, fińskim, francuskim, hiszpańskim, niderlandzkim, niemieckim, polskim, rumuńskim, słoweńskim i włoskim.]

WPROWADZENIE

PROJEKT EFFORT

[Projekt EFFORT](#) to trzyletni (09.2020-08.2023) europejski projekt edukacyjny finansowany ze środków programu Erasmus+ Unii Europejskiej, realizowany w sektorze „Szkolnictwo wyższe” w ramach akcji kluczowej nr 2 „Współpraca na rzecz innowacji i wymiany dobrych praktyk”, a konkretnie w ramach działania „Partnerstwa strategiczne” będącego częścią tej akcji. Projekt EFFORT opiera się na wcześniejszym [projekcie NACT](#) (2015-2018) realizowanym przez [grupe PACTE](#) na Uniwersytecie Autonomicznym w Barcelonie. Akronim EFFORT pochodzi od angielskiej nazwy tego projektu: „Towards a European Framework of Reference for Translation” (pl. „Propozycja Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Tłumaczeniowego”), natomiast akronim NACT pochodzi od hiszpańskiej nazwy poprzedniego projektu: „Nivelación de Competencias en la Adquisición de la Competencia Traductora” (pl. „Ustalenie poziomów kompetencji w procesie akwizycji kompetencji tłumaczeniowej”).

Projekt NACT był pierwszym krokiem na drodze do opracowania wspólnego europejskiego systemu opisu kompetencji potrzebnych do wykonywania tłumaczenia pisemnego, który – z założenia – mógłby być wykorzystywany przez środowisko akademickie i zawodowe (PACTE 2018, 2019; Hurtado Albir i Rodríguez-Inés 2022a). W projekcie NACT zaproponowano trzy poziomy kompetencji potrzebnych do tłumaczenia pisemnego (A, B i C) oraz opracowano wskaźniki biegłości dla pięciu kategorii opisu kompetencji tłumaczeniowej (kompetencji językowej, kompetencji pozajęzykowej, kompetencji instrumentalnej, kompetencji w zakresie świadczenia usług oraz kompetencji w zakresie rozwiązywania problemów tłumaczeniowych). Dla poziomów A i B zostały ustanowione podpoziomy A1, A2, B1 i B2. Poziom C natomiast został opisany jedynie w sposób ogólny.

Podobnie jak projekt NACT, projekt EFFORT dotyczy tylko tłumaczenia pisemnego i – tak jak w przypadku projektu NACT – jego celem jest uzyskanie wyników możliwych do zastosowania przez środowisko akademickie i zawodowe. Dokładniej mówiąc, projekt EFFORT zakłada:

- (1) dopracowanie poziomów kompetencji tłumaczeniowej A i B (tłumacz niespecjalistyczny), opisanych już wcześniej w projekcie NACT, a także zredagowanie pomocy metodologicznej, tj. przewodnika po systemie opisu tych poziomów;³
- (2) opracowanie pierwszej – możliwej do udoskonalenia w przyszłości – propozycji wskaźników kompetencji tłumaczeniowej dla poziomu C (tłumacz specjalistyczny) w następujących pięciu kluczowych obszarach specjalizacji zawodowej: (1) tłumaczenie ekonomiczne i finansowe, (2) tłumaczenie prawnicze, (3) tłumaczenie literackie, (4) tłumaczenie naukowe i (5) tłumaczenie techniczne).⁴

³ Na stronie internetowej projektu (<https://www.effortproject.eu/>) można znaleźć więcej informacji nt. wyników uzyskanych w projekcie NACT, w tym nt. dokumentu [Trzecia propozycja NACT](#) i wskaźników kompetencji tłumaczeniowej na poziomie A i B (Hurtado Albir i Rodríguez-Inés 2023). Znajduje się tam również [Przewodnik po systemie opisu](#) dla poziomów A i B opracowany w projekcie EFFORT (dostępny w języku polskim).

⁴ Wskazane obszary specjalizacji zawodowej w zakresie tłumaczenia zostały wymienione po raz pierwszy w publikacjach grupy PACTE w języku angielskim jako „economic and financial translation”, „legal translation”, „literary translation”, „scientific translation” i „technical translation” (2018) oraz w języku hiszpańskim jako „traducción económica y financiera”, „traducción jurídica”, „traducción literaria”, „traducción científica” i „traducción técnica” (2019). Dla nazwy obszaru „economic and financial translation” tłumacze w wersji polskojęzycznej tego dokumentu użyli ekwiwalentu „tłumaczenie ekonomiczne i finansowe”, z kolei wyrażenie „economic/financial translation” przetłumaczyli jako „tłumaczenie ekonomiczne lub finansowe” (użycie w tekście źródłowym wyrażenia „economic/financial translation”, także „E/F translation”, jest objaśnione na początku Załącznika 1 w sekcji: *Scope*). Dla nazwy obszaru „legal translation” tłumacze w wersji polskojęzycznej użyli ekwiwalentu „tłumaczenie prawnicze” wychodząc z założenia, że zawiera on również znaczenie terminu „tłumaczenie prawne” (podobnie postąpiono w przypadku terminu „legal texts”). Więcej na temat użytych ekwiwalentów w następującej publikacji w przygotowaniu: Kuźnik, Anna; Walczyński, Marcin; Gostkowska, Kaja;

Aby przygotować wniosek grantowy Erasmus+ został powołany zespół roboczy (późniejszy komitet zarządzający projektem EFFORT). W skład tego zespołu weszli: Amparo Hurtado Albir (UAB, późniejsza współkoordynatorka projektu EFFORT), Patricia Rodríguez-Inés (UAB, późniejsza współkoordynatorka projektu EFFORT), Fernando Prieto Ramos (UNIGE) i Catherine Way (UGR). Zespół opracował wstępne założenia projektu. Do końca 2019 roku do zespołu dołączyły kolejne instytucje kształcące tłumaczy i w ten sposób powstało konsorcjum dziesięciu europejskich uczelni wyższych (zob. wyżej). Dobór członków konsorcjum (uczelnia koordynująca i dziewięciu partnerów) miał na celu zapewnienie komplementarności równoległe na trzech poziomach: na poziomie językowym (uczelnie reprezentują różne języki oficjalne państw członkowskich UE), geograficznym (uczelnie reprezentują różne regiony UE) i specjalizacyjnym (uczelnie reprezentują różne profile dydaktyczno-badawcze w obrębie tłumaczeń specjalistycznych). Po uzyskaniu finansowania Erasmus+ projekt EFFORT został oficjalnie uruchomiony we wrześniu 2020 roku na okres trzech lat. W 2022 roku Elsa Huertas Barros (UW) zastąpiła Catherine Way (UGR) w Komitecie Zarządzającym projektem, odpowiedzialnym za kluczowe aspekty strategiczne i monitorowanie realizacji działań.

Niniejszy dokument stanowi główny rezultat projektu EFFORT, wynikający z drugiego, a zarazem zasadniczego celu polegającego na opracowaniu propozycji wskaźników kompetencji tłumacza specjalistycznego na poziomie C, czyli wskaźników, które mogą być stosowane jako system opisu w całej branży tłumaczeniowej. Mamy nadzieję, że zaproponowany Europejski System Opisu Kształcenia Tłumaczeniowego (ESOKT) dla poziomu C potwierdzi zasadność projektowania ram referencyjnych kształcenia, porównywalnych z Europejskim Systemem Opisu Kształcenia Językowego (ESOKJ) oraz płynące z nich korzyści. Nasza propozycja bierze pod uwagę specyfikę oraz doniosłą rolę praktyki tłumaczenia i kształcenia tłumaczy w kontekście wielojęzycznej Europy i zglobalizowanego świata. Odpowiada ona zarazem oczywistej potrzebie ujednoczenia kształcenia tłumaczy zawodowych w ramach Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego.

ETAPY I METODA PRACY ORAZ GŁÓWNE ZAŁOŻENIA PROPOZYCJI

Pierwsza propozycja ESOKT na poziomie C dotyczy pięciu obszarów: (1) tłumaczenia ekonomicznego i finansowego, (2) tłumaczenia prawniczego, (3) tłumaczenia literackiego, (4) tłumaczenia naukowego i (5) tłumaczenia technicznego, przedstawionych w kolejnych sekcjach niniejszego dokumentu w porządku alfabetycznym według ich nazwy w języku angielskim. W ramach wstępnego etapu opracowywania wskaźników nakreślone zostały zakres i główne cechy każdego obszaru specjalizacji. Działania w tym zakresie wykonywali członkowie pięciu zespołów międzyuczelnianych (po jednym zespole dla każdego obszaru) reprezentujących dziesięciu członków konsorcjum. **Charakterystyki** obszarów specjalizacji (dostępne w języku angielskim w formie załączników do niniejszego dokumentu) opierają się na wynikach wcześniejszych badań wykonanych w każdym obszarze oraz na wynikach konsultacji z ekspertami dziedzinowymi. Szczegółowe informacje zebrane w ten sposób przez poszczególne zespoły międzyuczelniane zostały umieszczone w szablonie specjalnie opracowanym w tym celu przez członków komitetu zarządzającego projektem pochodzących z Uniwersytetu Genewskiego i Uniwersytetu w Grenadzie. Szablon ten zawiera takie sekcje jak zakres każdego obszaru, główne podobszary specjalizacji, gatunki tekstów tłumaczonych w każdym obszarze, kontekst zawodowy charakterystyczny dla danego obszaru, źródła wiedzy specjalistycznej i typowe problemy tłumaczeniowe występujące w każdym obszarze.⁵

Następnie zostały sformułowane **wskaźniki kompetencji tłumaczeniowej** w podziale na obszary specjalizacji na podstawie wskaźników poziomu C zaproponowanych w projekcie NACT

Paprocka, Natalia; Solová, Regina, „Uwikłani w terminologię. O specyfice pracy tłumaczy w projekcie przekładoznawczym Erasmus+ EFFORT” – przypis tłumaczy.

⁵ Problemy tłumaczeniowe mają charakter wielowymiarowy, tzn. dana jednostka tłumaczeniowa może stwarzać problemy, które mogą pasować do więcej niż jednej kategorii. Przedstawione w załącznikach problemy zostały skategoryzowane według ich najbardziej dystynktywnych cech. Problemy pragmatyczne i problemy wynikające z intencji nadawcy – uwzględnione w niektórych charakterystykach – są jedynie przykładami orientacyjnymi. Problemy tłumaczeniowe różnią się w zależności od pary językowej, której dotyczą, a także od zlecenia tłumaczeniowego i kontekstu, w którym występują.

i zweryfikowanych przez członków konsorcjum. Wiązało się to z procesem budowania konsensusu, w którym początkowe wskaźniki tłumaczenia prawniczego, które czerpały z istniejącego już modelu kompetencji w zakresie tłumaczenia prawniczego (Prieto Ramos 2011, zaktualizowany w Prieto Ramos 2023), zostały połączone z początkowymi wskaźnikami NACT w celu stworzenia wzoru dla wszystkich obszarów. Dla wybranych aspektów wskaźników uwzględniono również inne źródła, w tym model European Master's in Translation (EMT 2017), PETRA-E (2016) w odniesieniu do tłumaczenia literackiego, a także wcześniejsze prace PACTE (2018, 2019). We wzorze wskaźników dla wszystkich obszarów ujęto ogólne rozróżnienie między podpoziomami C1 i C2 przedstawionymi początkowo tylko dla wskaźników biegłości w obszarze tłumaczenia prawniczego. W rezultacie wnioski i wskaźniki opracowane w ramach projektu EFFORT dla poziomu C wywołały konieczność częściowego zaktualizowania [Trzeciej propozycji NACT](#) dla poziomów A i B (Hurtado Albir i Rodríguez-Inés 2023).⁶

Propozycja opracowana w ramach projektu EFFORT, przedstawiona w tym dokumencie, zawiera następujące części: (1) definicje pięciu głównych kompetencji składowych tworzących kompetencję tłumaczeniową, tj. kompetencji językowej, tematycznej i kulturowej, instrumentalnej, kompetencji w zakresie świadczenia usług oraz kompetencji metodologiczno-strategicznej (definicje te mają zastosowanie do wszystkich pięciu obszarów specjalizacji zawodowej), (2) wskaźniki biegłości tłumaczeniowej dla każdego z pięciu obszarów specjalizacji oraz (3) charakterystykę poszczególnych obszarów specjalizacji (dostępną w języku angielskim w sekcji Załączniki).

PERSPEKTYWY DZIAŁAŃ NA PRZYSZŁOŚĆ

Propozycja przedstawiona w ramach projektu EFFORT jest pierwszym krokiem w kierunku wypracowania wspólnego ESOKT dla poziomu C, tj. wskaźników biegłości tłumaczeniowej na najwyższym poziomie kompetencji tłumacza specjalistycznego. Członkowie konsorcjum EFFORT dostrzegają następujące potencjalne kierunki dalszych działań: zatwierdzenie propozycji przez szerokie grono ekspertów, dopracowanie rozróżnienia między podpoziomami C1 i C2 oraz sformułowanie odpowiednich wskaźników, rozszerzenie propozycji na inne obszary specjalizacji (np. tłumaczenie audiowizualne lub lokalizację) czy określenie efektów uczenia się, zadań i procedur oceny dla poszczególnych poziomów kompetencji.

Jak stwierdzono w opracowaniu Hurtado Albir i Rodríguez-Inés (2022c: 208-209), badania zmierzające do wypracowania wspólnego ESOKT napotykały na różnego rodzaju trudności, takie jak: występowanie złożonych relacji między poszczególnymi elementami składowymi kompetencji tłumaczeniowej i nakładanie się niektórych z nich, niewystarczająca ilość badań empirycznych nad kompetencją tłumaczeniową, które mogłyby stanowić podbudowę do prac teoretycznych na temat wskaźników tej kompetencji, brak tradycji sporządzania skali wskaźników dla poszczególnych poziomów w tej dziedzinie oraz konieczność zaangażowania wszystkich zainteresowanych sektorów akademickich i zawodowych w celu wypracowania wspólnych standardów i zapewnienia ich użyteczności. Mamy nadzieję, że nasza propozycja pokazuje, jak trudności tego typu pokonywać.

Amparo Hurtado Albir (współkoordynatorka projektu EFFORT)
Patricia Rodríguez-Inés (współkoordynatorka projektu EFFORT)
Fernando Prieto Ramos (członek komitetu zarządzającego projektem EFFORT)

⁶ Nazwa i definicja kompetencji rozwiązywania problemów, pochodzące z poprzednich propozycji NACT, zostały przekształcone w *Trzeciej propozycji NACT* w kluczową kompetencję metodologiczno-strategiczną, co było zresztą zgodne z wcześniejszymi pracami grupy PACTE. Natomiast wskaźniki tej kompetencji oraz inne zmiany widoczne w propozycji EFFORT w stosunku do propozycji NACT, w tym nazwa kompetencji pozajęzykowej oraz wskaźniki pozostałych kompetencji, nie zostały włączone do *Trzeciej propozycji NACT*.

BIBLIOGRAFIA

- Hurtado Albir, Amparo & Rodríguez-Ines, Patricia (red.) (2022a). *Hacia un marco europeo de niveles de competencias en traducción. El proyecto NACT del grupo PACTE / Towards a European framework of competence levels in translation. The PACTE group's NACT project. MonTI*, Número Especial/Special Issue 7.
- Hurtado Albir, Amparo & Rodríguez-Ines, Patricia (2022b). „[Segunda propuesta de descriptores de nivel](#)” / „Second proposal of level descriptors”, w: Hurtado Albir, Amparo & Patricia Rodríguez-Inés (2022a). *Hacia un marco europeo de niveles de competencias en traducción. El proyecto NACT del grupo PACTE / Towards a European framework of competence levels in translation. The PACTE group's NACT project. MonTI*, Número Especial/Special Issue 7, str. 204-209.
- Hurtado Albir, Amparo & Rodríguez-Ines, Patricia (2022c). „Perspectivas de la investigación”/ „Research perspectives”, w: Amparo Hurtado Albir & Patricia Rodríguez-Inés, red. (2022a). *Hacia un marco europeo de niveles de competencias en traducción. El proyecto NACT del grupo PACTE / Towards a European framework of competence levels in translation. The PACTE group's NACT project. MonTI*, Número Especial/Special Issue 7, str. 119-203.
- Hurtado Albir, Amparo & Rodríguez-Ines, Patricia (2023). *Establishing Competence Levels in the Acquisition of Translation Competence in Written Translation. Third NACT proposal*. Preprint dostępny na stronie <https://www.effortproject.eu/framework-for-translation-levels-a-b/third-nact-proposal-of-descriptors/>.
- EMT (European Master's in Translation) (2022). *EMT Competence Framework 2022*. Bruksela: Komisja Europejska. https://commission.europa.eu/system/files/2022-11/emt_competence_fw_k_2022_en.pdf
- PACTE: Hurtado Albir, Amparo; Galán-Mañas, Anabel; Kuznik, Anna; Olalla-Soler, Christian; Rodríguez-Inés, Patricia & Romero, Lupe (2018). „[Competence levels in translation: working towards a European framework](#)”, *The Interpreter and Translator Trainer*, vol. 12 nr 2, str. 111-131. Postprint dostępny na stronie <https://ddd.uab.cat/record/194868>.
- PACTE: Hurtado Albir, Amparo; Galán-Mañas, Anabel; Kuznik, Anna; Olalla-Soler, Christian; Rodríguez-Inés, Patricia & Romero, Lupe (2019). „[Establecimiento de niveles de competencias en traducción. Primeros resultados del proyecto NACT](#)”, *Onomázein*, nr 43, str. 1-25.
- PETRA-E (2016). *Framework of Reference for the Education and Training of Literary Translators*. <https://petra-educationframework.eu/>.
- Prieto Ramos, Fernando (2011). „Developing legal translation competence: An integrative process-oriented approach”, *Comparative Legilinguistics – International Journal for Legal Communication* vol. 5, str. 7-21.
- Prieto Ramos, Fernando (2023). *The impact of MT on translator competence: The case of legal and institutional translation* (w druku).

DEFINICJE KOMPETENCJI PRZYJĘTE W PROJEKCIE EFFORT

Dla celów realizacji projektu EFFORT komponenty kompetencji tłumaczeniowej zdefiniowano w następujący sposób:

KOMPETENCJA JĘZYKOWA

Kompetencja polegająca na wykorzystywaniu do tłumaczenia umiejętności czytania ze zrozumieniem tekstów w języku źródłowym oraz umiejętności tworzenia wypowiedzi pisemnych w języku docelowym. Wiąże się to z umiejętnością przechodzenia z jednego języka na drugi bez interferencji międzyjęzykowych.

KOMPETENCJA TEMATYCZNA I KULTUROWA

Umiejętność wykorzystywania do tłumaczenia wiedzy o kulturze (rodzimej i obcej), wiedzy o świecie oraz wiedzy tematycznej z danego obszaru specjalizacji zawodowej.

KOMPETENCJA INSTRUMENTALNA

Umiejętność wykorzystywania do tłumaczenia dostępnych źródeł informacji (różnorodnych źródeł wiedzy i sposobów ich przeszukiwania), narzędzi technologii językowych oraz innych narzędzi i technologii cyfrowych. Kompetencja ta ma charakter pomocniczy (służy innym kompetencjom), a jej wykorzystanie zależy od tłumaczonych tekstów i rodzaju zadania tłumaczeniowego do wykonania.

KOMPETENCJA W ZAKRESIE ŚWIADCZENIA USŁUG

Umiejętność zarządzania zawodowymi aspektami pracy tłumacza. Kompetencja ta różni się w zależności od obszaru specjalizacji zawodowej tłumacza, źródła zlecenia i sposobu organizacji pracy.

KOMPETENCJA METODOLOGICZNO-STRATEGICZNA

Umiejętność wykorzystywania do wykonywania adekwatnych komunikacyjnie tłumaczeń odpowiednich metod i strategii postępowania, w tym umiejętność rozwiązywania wszystkich rodzajów problemów tłumaczeniowych i skutecznego wykorzystywania pozostałych kompetencji na wszystkich etapach procesu tłumaczenia. Kompetencja ta: (a) obejmuje planowanie procesu tłumaczenia i realizację zadania tłumaczeniowego (dobór najwłaściwszych metod), b) służy do oceny procesu tłumaczenia i uzyskanych wyników częściowych w odniesieniu do celu końcowego, c) obejmuje wykorzystywanie wewnętrznych strategii wspomagających proces tłumaczenia (strategii kognitywnych) i zewnętrznych strategii wspomagających proces tłumaczenia (strategii związanych z kompetencją instrumentalną), d) wymaga wykorzystywania wcześniej nabytej wiedzy oraz wiedzy zdobywanej w trakcie używania różnorodnych narzędzi (źródeł wiedzy oraz narzędzi i technologii cyfrowych); e) wiąże się bezpośrednio z trudnością tekstów, które tłumacz powinien umieć przetłumaczyć na danym poziomie.

PROPOZYCJA WSKAŹNIKÓW KOMPETENCJI DLA OBSZARU SPECJALIZACJI W ZAKRESIE TŁUMACZENIA EKONOMICZNEGO LUB FINANSOWEGO

Autorzy: Helle V. Dam (AU), Anna Kuźnik (UWr), Anja Krogsgaard Vesterager (AU), Karen Korning Zethsen (AU)

KOMPETENCJA JĘZYKOWA

Kompetencja polegająca na wykorzystywaniu umiejętności czytania ze zrozumieniem tekstów w języku źródłowym oraz umiejętności tworzenia wypowiedzi pisemnych w języku docelowym, potrzebna do tłumaczenia specjalistycznych tekstów ekonomicznych lub finansowych*.

- 1. rozumie teksty specjalistyczne z zakresu ekonomii lub finansów w języku źródłowym, do czego niezbędne są: umiejętność rozumienia tekstu pisanego na poziomie C2 według ESOKJ oraz umiejętności językowe właściwe dla obszaru tematycznego ekonomii lub finansów (np. opanowanie terminologii, frazeologii, kolokacji, konwencji gatunkowych, różnicowania językowego, metafor)**
- 2. potrafi tworzyć teksty specjalistyczne z zakresu ekonomii lub finansów w języku docelowym, do czego niezbędne są: umiejętność tworzenia tekstu pisanego na poziomie C2 według ESOKJ oraz umiejętności językowe właściwe dla obszaru tematycznego ekonomii lub finansów (np. opanowanie terminologii, frazeologii, kolokacji, konwencji gatunkowych, różnicowania językowego, metafor)**

**Zobacz przykłady gatunków tekstów podlegających tłumaczeniu w Załączniku 1: Characterization of the economic/financial area of specialization (sekcja: Economic/financial text genres).*

Główna różnica między podpoziomami C1 i C2 tej kompetencji polega na stopniu znajomości cech źródłowego i docelowego języka specjalistycznego z zakresu ekonomii lub finansów oraz konwencji gatunkowych tekstów ekonomicznych lub finansowych, a w szczególności na umiejętności uchwycenia niuansów semantycznych.

KOMPETENCJA TEMATYCZNA I KULTUROWA

Umiejętność wykorzystywania wiedzy o kulturze (rodzimej i obcej), wiedzy o świecie oraz wiedzy tematycznej z danego obszaru specjalizacji zawodowej do tłumaczenia specjalistycznych tekstów ekonomicznych lub finansowych.

- 1. potrafi wykorzystywać zaawansowaną wiedzę z zakresu ekonomii lub finansów, w tym ich podobszarów (np. rachunkowości, bankowości, inwestycji, ubezpieczeń, handlu i rynków)*, aby zrozumieć specjalistyczne teksty ekonomiczne lub finansowe i aby je przetłumaczyć (w tym m.in. potrafi rozpoznawać rozbieżności między pojęciami ekonomicznymi lub finansowymi w różnych systemach gospodarczych oraz identyfikować związki pojęciowe pomiędzy terminami ekonomicznymi lub finansowymi)**
- 2. potrafi wykorzystywać zaawansowaną wiedzę o kulturze i zaawansowaną wiedzę o świecie do zrozumienia i przekazywania znaczenia osadzonego w danej kulturze i zawartego w tekstach specjalistycznych z zakresu ekonomii lub finansów (w tym m.in. potrafi interpretować statystyki i dane liczbowe)**

**Zobacz przykłady podobszarów w Załączniku 1: Characterization of the economic/financial area of specialization (sekcja: Main sub-fields of specialization).*

Główna różnica między podpoziomami C1 i C2 tej kompetencji polega na stopniu posiadanej wiedzy tematycznej z zakresu ekonomii lub finansów. Bardziej zaawansowana kompetencja tematyczna charakteryzuje tłumaczy, którzy kształcili się w dziedzinie ekonomii lub finansów lub zdobyli bardziej dogłębną wiedzę w wybranych podobszarach istotnych dla tej specjalizacji.

KOMPETENCJA INSTRUMENTALNA

Umiejętność wykorzystywania do tłumaczenia dostępnych źródeł informacji (różnorodnych źródeł wiedzy i sposobów ich przeszukiwania), narzędzi technologii językowych oraz innych narzędzi i technologii cyfrowych* do tłumaczenia specjalistycznych tekstów ekonomicznych lub finansowych.

- 1. potrafi korzystać z wiarygodnych i odpowiednio dobranych źródeł wiedzy specjalistycznej (w tym formułować złożone zapytania do ich przeszukiwania) oraz konsultować się z ekspertami w celu tłumaczenia specjalistycznych tekstów ekonomicznych lub finansowych (w tym m.in. potrafi rozpoznawać autorytatywne źródła wiedzy i terminologii z zakresu ekonomii, finansów, prawa i innych istotnych obszarów; potrafi dobierać odpowiednich ekspertów)**
- 2. potrafi tworzyć własne źródła wiedzy w celu tłumaczenia specjalistycznych tekstów ekonomicznych lub finansowych (np. parowanie tekstów, tworzenie glosariuszy)**
- 3. potrafi wykorzystywać, a w razie potrzeby dostosowywać, narzędzia technologiczne w celu tłumaczenia specjalistycznych tekstów ekonomicznych lub finansowych (np. narzędzia komputerowe wspomagające tłumaczenie, narzędzia do tłumaczenia maszynowego i narzędzia do przeszukiwania korpusów; potrafi wykorzystywać pamięci tłumaczeniowe; potrafi wykonywać postępcę tekstów przetłumaczonych maszynowo)**
- 4. potrafi korzystać z narzędzi i technologii cyfrowych do zarządzania obiegiem pracy, planowania budżetu i rozliczania świadczenia usług [jeśli jest to wymagane w kontekście zawodowym]**

**Zobacz przykłady źródeł wiedzy oraz narzędzi i technologii cyfrowych w Załączniku 1: Characterization of the economic/financial area of specialization (sekcja: Most relevant resource types).*

Główna różnica między podpoziomami C1 i C2 tej kompetencji polega na stopniu znajomości źródeł wiedzy i narzędzi istotnych dla tłumaczenia ekonomicznego lub finansowego oraz na umiejętności dostosowywania tych narzędzi i skuteczniejszego formułowania zapytań o złożonym charakterze.

KOMPETENCJA W ZAKRESIE ŚWIADCZENIA USŁUG

Umiejętność zarządzania zawodowymi aspektami pracy tłumacza w zakresie tłumaczenia ekonomicznego lub finansowego*.

- 1. przestrzega zasad etyki zawodowej podczas wykonywania zadania tłumaczeniowego oraz w kontaktach z podmiotami zaangażowanymi w realizację zlecenia tłumaczeniowego z zakresu ekonomii lub finansów (w tym m.in. potrafi odpowiednio postępować z tekstami objętymi prawem autorskim i tekstami poufnymi, a także pozostałymi dokumentami)**
- 2. potrafi koordynować współpracę i negocjować z podmiotami zaangażowanymi w realizację zlecenia tłumaczenia z zakresu ekonomii lub finansów (np. w celu**

doprecyzowania specyfikacji zlecenia lub określenia terminu, stawki, kosztorysu, sposobu fakturowania, treści ewentualnej umowy, praw i obowiązków) tam, gdzie ma to zastosowanie

- 3. potrafi sprostać warunkom ustalonym dla zlecenia tłumaczeniowego i zachowywać wysoką wydajność pracy podczas wykonywania zlecenia tłumaczeniowego z zakresu ekonomii lub finansów, w tym spełniać wszelkie obowiązujące wymogi administracyjne i dotyczące ergonomii pracy**

**Zobacz przykłady zadań w Załączniku 1: Characterization of the economic/financial area of specialization (sekcja: Typical professional contexts, tasks, clients and employers).*

Główna różnica pomiędzy podpoziomami C1 i C2 tej kompetencji polega na stopniu znajomości wymagań i procesów opisanych powyżej. To z kolei zwykle zależy od doświadczenia zawodowego.

KOMPETENCJA METODOLOGICZNO-STRATEGICZNA

Umiejętność wykorzystywania do wykonywania adekwatnych komunikacyjnie tłumaczeń ekonomicznych lub finansowych odpowiednich metod i strategii postępowania, w tym umiejętność rozwiązywania wszystkich rodzajów problemów tłumaczeniowych i skutecznego wykorzystywania pozostałych kompetencji na wszystkich etapach procesu tłumaczenia.

- 1. potrafi wykorzystywać odpowiednie metody i strategie postępowania do wykonywania adekwatnych komunikacyjnie tłumaczeń specjalistycznych tekstów ekonomicznych lub finansowych z uwzględnieniem specyfikacji zlecenia tłumaczeniowego**
- 2. potrafi rozwiązywać problemy tłumaczeniowe (np. językowe, tekstowe, pozajęzykowe lub wynikające z intencji nadawcy lub ze specyfikacji zlecenia tłumaczeniowego) występujące w specjalistycznych tekstach ekonomicznych lub finansowych***
- 3. potrafi oceniać ogólną adekwatność (w tym dokładność i spójność) tłumaczenia specjalistycznego tekstu z dziedziny ekonomii lub finansów, a także dokonywać samodzielnej korekty tłumaczenia lub korekty pracy innych osób, jak również przeprowadzać postępcę tłumaczenia maszynowego (w stosownych przypadkach), zgodnie z potrzebami odbiorców docelowych i oczekiwaniami co do jakości**
- 4. potrafi uzasadniać decyzje podjęte podczas wykonywania adekwatnych komunikacyjnie tłumaczeń specjalistycznych tekstów ekonomicznych lub finansowych, w tym, w stosownych przypadkach, decyzje dotyczące korekty i postępcy**

**Zobacz przykłady typowych problemów tłumaczeniowych w Załączniku 1: Characterization of the economic/financial area of specialization (sekcja: Characteristic features & specific translation problems).*

Główna różnica między podpoziomami C1 i C2 tej kompetencji polega na stopniu wiedzy tłumaczeniowej, stopniu specjalizacji i powiązaniem z nimi poziomie jakości produktów tłumaczeniowych. W przypadku podpoziomu C2 przejawia się to w umiejętności tworzenia tłumaczeń dobrze spełniających swoją funkcję i niewymagających dalszej korekty (np. nadających się do publikacji sprawozdań rocznych), a także w umiejętności – wynikającej z posiadanych wiedzy i doświadczenia – przeprowadzenia korekty prac innych osób.

PROPOZYCJA WSKAŹNIKÓW KOMPETENCJI DLA OBSZARU SPECJALIZACJI W ZAKRESIE TŁUMACZENIA PRAWNICZEGO

Autorzy: Fernando Prieto Ramos (UNIGE), María del Mar Haro Soler (UGR)

Osoby dostarczające danych do opracowania propozycji ESOKT i zatwierdzające ją: Regina Solová (UWr), M. Carmen Acuyo Verdejo (UGR), Silvia Parra Galiano (UGR), Guadalupe Soriano Barabino (UGR)

KOMPETENCJA JĘZYKOWA

Kompetencja polegająca na wykorzystywaniu umiejętności czytania ze zrozumieniem tekstów w języku źródłowym oraz umiejętności tworzenia wypowiedzi pisemnych w języku docelowym, potrzebna do tłumaczenia specjalistycznych tekstów prawniczych*.

- 1. rozumie teksty specjalistyczne z zakresu prawa w języku źródłowym, do czego niezbędne są: umiejętność rozumienia tekstu pisanego na poziomie C2 według ESOKJ oraz umiejętności językowe właściwe dla obszaru tematycznego prawa (np. opanowanie terminologii, frazeologii, kolokacji, konwencji gatunkowych, różnicowania językowego)**
- 2. potrafi tworzyć teksty specjalistyczne z zakresu prawa w języku docelowym, do czego niezbędne są: umiejętność tworzenia tekstu pisanego na poziomie C2 według ESOKJ oraz umiejętności językowe właściwe dla obszaru tematycznego prawa (np. opanowanie terminologii, frazeologii, kolokacji, konwencji gatunkowych, różnicowania językowego)**

**Zobacz przykłady gatunków tekstów podlegających tłumaczeniu w Załączniku 2: Characterization of the legal area of specialization (sekcja: Legal text genres).*

Główna różnica między podpoziomami C1 i C2 tej kompetencji polega na stopniu znajomości cech źródłowego i docelowego języka specjalistycznego z zakresu prawa oraz konwencji gatunkowych typowych dla systemu prawa kraju języka źródłowego i docelowego, a w szczególności na umiejętności uchwycenia niuansów semantycznych.

KOMPETENCJA TEMATYCZNA I KULTUROWA

Umiejętność wykorzystywania wiedzy o kulturze (rodzimej i obcej), wiedzy o świecie oraz wiedzy tematycznej z danego obszaru specjalizacji zawodowej do tłumaczenia specjalistycznych tekstów prawniczych.

- 1. potrafi wykorzystywać zaawansowaną wiedzę z zakresu prawa, w tym jego różnych gałęzi (np. prawa cywilnego, prawa karnego, prawa międzynarodowego publicznego)*, aby zrozumieć specjalistyczne teksty prawnicze i aby je przetłumaczyć (w tym m.in. potrafi rozpoznawać rozbieżności między pojęciami i strukturami prawnymi w różnych tradycjach prawnych)**
- 2. potrafi wykorzystywać zaawansowaną wiedzę o kulturze i zaawansowaną wiedzę o świecie do zrozumienia i przekazywania znaczenia osadzonego w danej kulturze i zawartego w tekstach specjalistycznych z zakresu prawa (w tym m.in. potrafi interpretować specyfikę instytucji krajowych i kulturowe odniesienia o podłożu historycznym)**

**Zobacz przykłady podobszarów w Załączniku 2: Characterization of the legal area of specialization (sekcja: Main sub-fields of specialization).*

Główna różnica między podpoziomami C1 i C2 tej kompetencji polega na stopniu posiadanej wiedzy tematycznej z zakresu prawa. Bardziej zaawansowana kompetencja tematyczna charakteryzuje tłumaczy, którzy kształcili się w dziedzinie prawa lub zdobyli bardziej dogłębną wiedzę w wybranych podobszarach istotnych dla tej specjalizacji.

KOMPETENCJA INSTRUMENTALNA

Umiejętność wykorzystywania do tłumaczenia dostępnych źródeł informacji (różnorodnych źródeł wiedzy i sposobów ich przeszukiwania), narzędzi technologii językowych oraz innych narzędzi i technologii cyfrowych* do tłumaczenia specjalistycznych tekstów prawniczych.

- 1. potrafi korzystać z wiarygodnych i odpowiednio dobranych źródeł wiedzy specjalistycznej (w tym formułować złożone zapytania do ich przeszukiwania) oraz konsultować się z ekspertami w celu tłumaczenia specjalistycznych tekstów prawniczych (w tym m.in. potrafi rozpoznawać źródła prawa istotne dla tłumaczenia i korzystać z wyszukiwarek do wyszukiwania informacji z zakresu prawa)**
- 2. potrafi tworzyć własne źródła wiedzy do tłumaczenia specjalistycznych tekstów prawniczych (np. parowanie tekstów, tworzenie glosariuszy)**
- 3. potrafi wykorzystywać, a w razie potrzeby dostosowywać, narzędzia technologiczne w celu tłumaczenia specjalistycznych tekstów prawniczych (np. narzędzia komputerowe wspomagające tłumaczenie, narzędzia do tłumaczenia maszynowego i narzędzia do przeszukiwania korpusów)**
- 4. potrafi korzystać z narzędzi i technologii cyfrowych do zarządzania obiegiem pracy, planowania budżetu i rozliczania świadczenia usług [jeśli jest to wymagane w kontekście zawodowym]**

**Zobacz przykłady źródeł wiedzy oraz narzędzi i technologii cyfrowych w Załączniku 2: Characterization of the legal area of specialization (sekcja: Most relevant resource types).*

Główna różnica między podpoziomami C1 i C2 tej kompetencji polega na stopniu znajomości źródeł wiedzy i narzędzi właściwych dla tłumaczenia prawniczego oraz na umiejętności dostosowywania tych narzędzi i skuteczniejszego formułowania zapytań o złożonym charakterze.

KOMPETENCJA W ZAKRESIE ŚWIADCZENIA USŁUG

Umiejętność zarządzania zawodowymi aspektami pracy tłumacza w zakresie tłumaczenia prawniczego.

- 1. przestrzega zasad etyki zawodowej podczas wykonywania zadania tłumaczeniowego* oraz w kontaktach z podmiotami zaangażowanymi w realizację zlecenia tłumaczeniowego z zakresu prawa (w tym m.in. potrafi odpowiednio postępować z tekstami objętymi prawem autorskim i z tekstami poufnymi, a także z pozostałymi dokumentami)**
- 2. potrafi koordynować współpracę i negocjować z podmiotami zaangażowanymi w realizację zlecenia tłumaczenia z zakresu prawa (np. w celu doprecyzowania specyfikacji zlecenia lub określenia terminu, stawki, kosztorysu, sposobu fakturowania, treści ewentualnej umowy, praw i obowiązków) tam, gdzie ma to zastosowanie**

- 3. potrafi sprostać warunkom ustalonym dla zlecenia tłumaczeniowego i zachowywać wysoką wydajność pracy podczas wykonywania zlecenia tłumaczeniowego z zakresu prawa, w tym spełniać wszelkie obowiązujące wymogi administracyjne i dotyczące ergonomii**

**Zobacz przykłady zadań w Załączniku 2: Characterization of the legal area of specialization (sekcja: Typical professional contexts, tasks, clients and employers).*

Główna różnica pomiędzy podpoziomami C1 i C2 tej kompetencji polega na stopniu znajomości wymagań i procesów opisanych powyżej. To z kolei zwykle zależy od doświadczenia zawodowego.

KOMPETENCJA METODOLOGICZNO-STRATEGICZNA

Umiejętność wykorzystywania do wykonywania adekwatnych komunikacyjnie tłumaczeń prawniczych odpowiednich metod i strategii postępowania, w tym umiejętność rozwiązywania wszystkich rodzajów problemów tłumaczeniowych i skutecznego wykorzystywania pozostałych kompetencji na wszystkich etapach procesu tłumaczenia.

- 1. potrafi wykorzystywać odpowiednie metody i strategie postępowania do wykonywania adekwatnych komunikacyjnie tłumaczeń specjalistycznych tekstów prawniczych z uwzględnieniem specyfikacji zlecenia tłumaczeniowego**
- 2. potrafi rozwiązywać problemy tłumaczeniowe (np. językowe, tekstowe, pozajęzykowe lub wynikające z intencji nadawcy lub ze specyfikacji zlecenia tłumaczeniowego) występujące w specjalistycznych tekstach prawniczych***
- 3. potrafi oceniać ogólną adekwatność (w tym dokładność i spójność) tłumaczenia specjalistycznego tekstu z dziedziny prawa, a także dokonywać samodzielnej korekty tłumaczenia lub korekty pracy innych osób, jak również przeprowadzać postępcę tłumaczenia maszynowego (w stosownych przypadkach), zgodnie z potrzebami odbiorców docelowych i oczekiwaniami co do jakości**
- 4. potrafi uzasadniać decyzje podjęte podczas wykonywania adekwatnych komunikacyjnie tłumaczeń specjalistycznych tekstów prawniczych, w tym, w stosownych przypadkach, decyzje dotyczące korekty i postępcy**

**Zobacz przykłady typowych problemów tłumaczeniowych w Załączniku 2: Characterization of the legal area of specialization (sekcja: Characteristic features & specific translation problems).*

Główna różnica między podpoziomami C1 i C2 tej kompetencji polega na stopniu wiedzy tłumaczeniowej, stopniu specjalizacji i powiązaniem z nimi poziomie jakości produktów tłumaczeniowych. W przypadku podpoziomu C2 przejawia się to w umiejętności tworzenia tłumaczeń dobrze spełniających swoją funkcję i niewymagających dalszej korekty (np. nadających się do publikacji aktów prawnych), a także w umiejętności – wynikającej z posiadanych wiedzy i doświadczenia – przeprowadzenia korekty prac innych osób.

PROPOZYCJA WSKAŹNIKÓW KOMPETENCJI DLA OBSZARU SPECJALIZACJI W ZAKRESIE TŁUMACZENIA LITERACKIEGO

Autorzy: Rodica Dimitriu (UAIC), Minna Kujamäki (UEF), Sorina Ciobanu (UAIC), Oana Cogeanu-Haraga (UAIC), Teodora Ghivirigă (UAIC)

Osoby dostarczające danych do opracowania propozycji ESOKT i zatwierdzające ją: Natalia Paprocka (UWr), Marian Panchón Hidalgo (UGR), Esa Penttilä (UEF), Maarit Koponen (UEF), Marja Sorvari (UEF)

KOMPETENCJA JĘZYKOWA

Kompetencja polegająca na wykorzystywaniu umiejętności czytania ze zrozumieniem tekstów w języku źródłowym oraz umiejętności tworzenia wypowiedzi pisemnych w języku docelowym, potrzebna do tłumaczenia tekstów literackich*.

- 1. rozumie teksty literackie odpowiadające różnym gatunkom literackim, do czego niezbędne są: umiejętność rozumienia tekstu pisanego na poziomie C2 według ESOKJ oraz umiejętności językowe właściwe dla obszaru specjalizacji w zakresie tłumaczenia literackiego (np. teksty z wieloznacznym użyciem języka, językiem figuratywnym, niekonwencjonalnym użyciem języka)**
- 2. potrafi tworzyć teksty literackie odpowiadające różnym gatunkom literackim, do czego niezbędne są: umiejętność tworzenia tekstu pisanego na poziomie C2 według ESOKJ oraz umiejętności językowe właściwe dla obszaru specjalizacji w zakresie tłumaczenia literackiego (np. teksty z wieloznacznym użyciem języka, językiem figuratywnym, niekonwencjonalnym użyciem języka)**

**Zobacz przykłady gatunków tekstów podlegających tłumaczeniu w Załączniku 3: Characterization of the literary area of specialization (sekcja: Literary text genres).*

Główna różnica między podpoziomami C1 i C2 tej kompetencji polega na stopniu znajomości cech źródłowego i docelowego języka literackiego oraz konwencji gatunków literackich, a w szczególności na umiejętności uchwycenia niuansów semantycznych i oddawania ich w języku docelowym w odpowiedni i twórczy sposób.

KOMPETENCJA TEMATYCZNA I KULTUROWA

Umiejętność wykorzystywania wiedzy o kulturze (rodzimej i obcej), wiedzy o świecie oraz wiedzy o literaturze do tłumaczenia fabularnych i niefabularnych tekstów literackich.

- 1. potrafi wykorzystywać zaawansowaną wiedzę o literaturze (np. z zakresu teorii i krytyki literackiej, tradycji literackich różnych gatunków i podgatunków)* w celu tłumaczenia wymagających kulturowo tekstów literackich**
- 2. potrafi wykorzystywać zaawansowaną wiedzę tematyczną z innych dziedzin (np. nauki, techniki) do zrozumienia i przekazywania znaczenia zawartego w terminologii tych dziedzin (np. pamiętniki filozofa) [zwłaszcza w niefabularnych tekstach literackich]**
- 3. potrafi wykorzystywać zaawansowaną wiedzę o kulturze i zaawansowaną wiedzę o świecie do zrozumienia i przekazywania odniesień kulturowych występujących w tekstach literackich (np. złożone kulturowo znaczenia, odmienna mentalność, aluzje do innych tekstów literackich, fragmenty intertekstualne)**

- 4. potrafi wykorzystywać zaawansowaną wiedzę o kulturze do tłumaczenia elementów specyficznych dla danej kultury w tekstach literackich (np. elementy tradycyjnego ubioru, napoje i potrawy charakterystyczne dla danej kultury)**

**Zobacz przykłady podobszarów w Załączniku 3: Characterization of the literary area of specialization (sekcja: Main sub-fields of specialization).*

Główna różnica między podpoziomami C1 i C2 tej kompetencji polega na stopniu znajomości źródłowych i docelowych realiów kulturowych oraz związanych z nimi tradycji literackich. Bardziej zaawansowana kompetencja tematyczna i kulturowa charakteryzuje tłumaczy, którzy uzyskali wykształcenie o charakterze literackim lub zdobyli bardziej dogłębną wiedzę w wybranych podobszarach istotnych dla tej specjalizacji.

KOMPETENCJA INSTRUMENTALNA

Umiejętność wykorzystywania do tłumaczenia dostępnych źródeł informacji (różnorodnych źródeł wiedzy i sposobów ich przeszukiwania), narzędzi technologii językowych oraz innych narzędzi i technologii cyfrowych* do tłumaczenia tekstów literackich.

- 1. potrafi korzystać z wiarygodnych i odpowiednio dobranych źródeł wiedzy specjalistycznej (w tym formułować złożone zapytania do ich przeszukiwania) oraz konsultować się z ekspertami w celu tłumaczenia tekstów literackich (potrafi korzystać np. z korpusów literackich tekstów paralelnych, ze słowników synonimów, antonimów, slangu, z innych tłumaczeń tego samego dzieła czy z wydań dwujęzycznych)**
- 2. potrafi tworzyć własne źródła wiedzy w celu tłumaczenia tekstów literackich**
- 3. potrafi oceniać możliwości narzędzi technologicznych służących do tłumaczenia tekstów literackich (np. narzędzi komputerowych wspomagających tłumaczenie, narzędzi do tłumaczenia maszynowego i narzędzi do przeszukiwania korpusów) oraz odpowiednio je wykorzystywać w celu tłumaczenia tekstów literackich**
- 4. potrafi korzystać z narzędzi i technologii cyfrowych do zarządzania obiegiem pracy, planowania budżetu i rozliczania świadczenia usług [jeśli jest to wymagane w kontekście zawodowym]**

**Zobacz przykłady źródeł wiedzy oraz narzędzi i technologii cyfrowych w Załączniku 3: Characterization of the literary area of specialization (sekcja: Most relevant resource types).*

Główna różnica między podpoziomami C1 i C2 tej kompetencji polega na stopniu znajomości źródeł wiedzy i narzędzi istotnych dla tłumaczenia literackiego oraz na umiejętności dostosowywania tych narzędzi i skuteczniejszego formułowania zapytań o złożonym charakterze.

KOMPETENCJA W ZAKRESIE ŚWIADCZENIA USŁUG

Umiejętność zarządzania zawodowymi aspektami pracy tłumacza w zakresie tłumaczenia literackiego.

- 1. przestrzega zasad etyki zawodowej podczas wykonywania zadania tłumaczeniowego* oraz w kontaktach z podmiotami zaangażowanymi w realizację zlecenia tłumaczenia literackiego (w tym m.in. potrafi odpowiednio postępować z tekstami objętymi prawem autorskim i z tekstami poufnymi, a także z pozostałymi dokumentami)**
- 2. potrafi koordynować współpracę i negocjować z podmiotami zaangażowanymi w realizację zlecenia tłumaczenia literackiego (np. w celu doprecyzowania specyfikacji zlecenia lub określenia terminu, stawki, kosztorysu, sposobu**

fakturowania, treści ewentualnej umowy, praw i obowiązków) tam, gdzie ma to zastosowanie

- 3. potrafi wykorzystywać strategie komunikacyjne do współpracy z autorem i każdą inną zaangażowaną stroną, a także z redaktorem wydawniczym do omawiania przetłumaczonego tekstu oraz warunków jego publikacji w kulturze docelowej**
- 4. potrafi sprostać warunkom ustalonym dla zlecenia tłumaczenia literackiego i zachowywać wysoką wydajność pracy podczas wykonywania tego zlecenia, w tym spełniać wszelkie obowiązujące wymogi administracyjne i dotyczące ergonomii pracy**

**Zobacz przykłady zadań w Załączniku 3: Characterization of the literary area of specialization (sekcja: Typical professional contexts, tasks, clients and employers).*

Główna różnica pomiędzy podpoziomami C1 i C2 tej kompetencji polega na stopniu znajomości wymagań i procesów opisanych powyżej. To z kolei zwykle zależy od doświadczenia zawodowego.

KOMPETENCJA METODOLOGICZNO-STRATEGICZNA

Umiejętność wykorzystywania do wykonywania adekwatnych komunikacyjnie tłumaczeń literackich odpowiednich metod i strategii postępowania, w tym umiejętność rozwiązywania wszystkich rodzajów problemów tłumaczeniowych i skutecznego wykorzystywania pozostałych kompetencji na wszystkich etapach procesu tłumaczenia.

- 1. potrafi wykorzystywać odpowiednie metody i strategie postępowania do wykonywania adekwatnych komunikacyjnie tłumaczeń tekstów literackich z uwzględnieniem specyfikacji zlecenia tłumaczeniowego**
- 2. potrafi rozwiązywać problemy tłumaczeniowe (np. językowe, tekstowe, pozajęzykowe lub wynikające z intencji nadawcy lub ze specyfikacji zlecenia tłumaczeniowego) występujące w tekstach literackich***
- 3. potrafi oceniać ogólną adekwatność (w tym dokładność i spójność) tłumaczenia tekstu literackiego, a także dokonywać samodzielnej korekty tłumaczenia lub korekty pracy innych osób, jak również przeprowadzać postępcę tłumaczenia maszynowego (w stosownych przypadkach), zgodnie z potrzebami odbiorców docelowych i oczekiwaniami co do jakości**
- 4. potrafi uzasadniać decyzje podjęte podczas wykonywania adekwatnych komunikacyjnie tłumaczeń literackich, w tym, w stosownych przypadkach, decyzje dotyczące korekty i postępcji**

**Zobacz przykłady typowych problemów tłumaczeniowych w Załączniku 3: Characterization of the literary area of specialization (sekcja: Characteristic features & specific translation problems).*

Główna różnica między podpoziomami C1 i C2 tej kompetencji polega na stopniu wiedzy tłumaczeniowej, stopniu specjalizacji i powiązaniem z nimi poziomie jakości produktów tłumaczeniowych. W przypadku podpoziomu C2 przejawia się to w umiejętności tworzenia tłumaczeń dobrze spełniających swoją funkcję i niewymagających dalszej korekty, a także w umiejętności – wynikającej z posiadanych wiedzy i doświadczenia – przeprowadzenia korekty prac innych osób.

PROPOZYCJA WSKAŹNIKÓW KOMPETENCJI DLA OBSZARU SPECJALIZACJI W ZAKRESIE TŁUMACZENIA NAUKOWEGO

Autorzy: Nike K. Pokorn (UL), Agnes Pisanski Peterlin (UL), Patricia Rodríguez-Inés (UAB), Gys-Walt van Egdom (UU), Sonia González Cruz (UAB), Kaja Gostkowska (UWr)

KOMPETENCJA JĘZYKOWA

Kompetencja polegająca na wykorzystywaniu umiejętności czytania ze zrozumieniem tekstów w języku źródłowym oraz umiejętności tworzenia wypowiedzi pisemnych w języku docelowym, potrzebna do tłumaczenia specjalistycznych tekstów naukowych*.

- 1. rozumie teksty specjalistyczne z zakresu różnych dziedzin nauki w języku źródłowym, do czego niezbędne są: umiejętność rozumienia tekstu pisanego na poziomie C2 według ESOKJ oraz umiejętności językowe właściwe dla obszaru tematycznego nauki (np. opanowanie terminologii, frazeologii, kolokacji, konwencji gatunkowych, zróżnicowania językowego)**
- 2. potrafi tworzyć teksty specjalistyczne z zakresu różnych dziedzin nauki w języku docelowym, do czego niezbędne są: umiejętność tworzenia tekstu pisanego na poziomie C2 według ESOKJ oraz umiejętności językowe właściwe dla obszaru tematycznego nauki (np. opanowanie terminologii, frazeologii, kolokacji, konwencji gatunkowych, zróżnicowania językowego)**

**Zobacz przykłady gatunków tekstów podlegających tłumaczeniu w Załączniku 4: Characterization of the scientific area of specialization (sekcja: Scientific text genres).*

Główna różnica między podpoziomami C1 i C2 tej kompetencji polega na stopniu znajomości cech źródłowego i docelowego języka specjalistycznego z różnych dziedzin nauki oraz konwencji gatunkowych tekstów naukowych, a w szczególności na umiejętności uchwycenia niuansów semantycznych i posługiwania się odpowiednią terminologią.

KOMPETENCJA TEMATYCZNA I KULTUROWA

Umiejętność wykorzystywania wiedzy o kulturze (rodzimej i obcej), wiedzy o świecie oraz wiedzy tematycznej z danego obszaru specjalizacji zawodowej do tłumaczenia specjalistycznych tekstów naukowych.

- 1. potrafi wykorzystywać zaawansowaną wiedzę z zakresu nauki, w tym jej podobszarów (np. biologii, oceanografii, astronomii, logiki)*, aby zrozumieć specjalistyczne teksty naukowe i aby je przetłumaczyć (w tym m.in. potrafi rozpoznawać związki pojęciowe między terminami używanymi w nauce i odwołania do odpowiednich ustaw, norm, przepisów, standardów, protokołów i procedur postępowania)**
- 2. potrafi wykorzystywać zaawansowaną wiedzę o kulturze i zaawansowaną wiedzę o świecie do zrozumienia i przekazywania znaczenia osadzonego w danej kulturze i zawartego w naukowych tekstach specjalistycznych (w tym m.in. potrafi interpretować odniesienia kulturowe w porównaniach lub metaforach wyjaśniających treści naukowe)**

**Zobacz przykłady podobszarów w Załączniku 4: Characterization of the scientific area of specialization (sekcja: Main sub-fields of specialization).*

Główna różnica między podpoziomami C1 i C2 tej kompetencji polega na stopniu posiadanej naukowej wiedzy tematycznej. Bardziej zaawansowana kompetencja tematyczna charakteryzuje tłumaczy, którzy uzyskali wykształcenie o charakterze naukowym lub zdobyli bardziej dogłębną wiedzę w wybranych podobszarach istotnych dla tej specjalizacji.

KOMPETENCJA INSTRUMENTALNA

Umiejętność wykorzystywania do tłumaczenia dostępnych źródeł informacji (różnorodnych źródeł wiedzy i sposobów ich przeszukiwania), narzędzi technologii językowych oraz innych narzędzi i technologii cyfrowych* do tłumaczenia specjalistycznych tekstów naukowych.

- 1. potrafi korzystać z wiarygodnych i odpowiednio dobranych źródeł wiedzy specjalistycznej (w tym formułować złożone zapytania do ich przeszukiwania) oraz konsultować się z ekspertami w celu tłumaczenia specjalistycznych tekstów naukowych (w tym m.in. potrafi rozpoznawać autorytatywne źródła wiedzy naukowej i terminologii; potrafi dobierać odpowiednich ekspertów)**
- 2. potrafi tworzyć własne źródła wiedzy w celu tłumaczenia specjalistycznych tekstów naukowych (np. parowanie tekstów, tworzenie glosariuszy)**
- 3. potrafi wykorzystywać, a w razie potrzeby dostosowywać, narzędzia technologiczne w celu tłumaczenia specjalistycznych tekstów naukowych (np. narzędzia komputerowe wspomagające tłumaczenie, narzędzia do tłumaczenia maszynowego i przeszukiwania korpusów, programy komputerowe do edytowania wykresów)**
- 4. potrafi korzystać z narzędzi i technologii cyfrowych do zarządzania obiegiem pracy, planowania budżetu i rozliczania świadczenia usług [jeśli jest to wymagane w kontekście zawodowym]**

**Zobacz przykłady źródeł wiedzy oraz narzędzi i technologii cyfrowych w Załączniku 4: Characterization of the scientific area of specialization (sekcja: Most relevant resource types).*

Główna różnica między podpoziomami C1 i C2 tej kompetencji polega na stopniu znajomości źródeł wiedzy i narzędzi istotnych dla tłumaczenia naukowego oraz na umiejętności dostosowywania tych narzędzi i skuteczniejszego formułowania zapytań o złożonym charakterze.

KOMPETENCJA W ZAKRESIE ŚWIADCZENIA USŁUG

Umiejętność zarządzania zawodowymi aspektami pracy tłumacza w zakresie tłumaczenia naukowego.

- 1. przestrzega zasad etyki zawodowej podczas wykonywania zadania tłumaczeniowego* oraz w kontaktach z podmiotami zaangażowanymi w realizację zlecenia tłumaczenia naukowego (w tym m.in. potrafi odpowiednio postępować z tekstami objętymi prawem autorskim i z tekstami poufnymi, a także z pozostałymi dokumentami)**
- 2. potrafi koordynować współpracę i negocjować z podmiotami zaangażowanymi w realizację zlecenia tłumaczenia naukowego (np. w celu doprecyzowania specyfikacji zlecenia lub określenia terminu, stawki, kosztorysu, sposobu fakturowania, treści ewentualnej umowy, praw i obowiązków) tam, gdzie ma to zastosowanie**

- 3. potrafi sprostać warunkom ustalonym dla zlecenia tłumaczenia naukowego i zachowywać wysoką wydajność pracy podczas wykonywania tego zlecenia, w tym spełniać wszelkie obowiązujące wymogi administracyjne i dotyczące ergonomii pracy**

**Zobacz przykłady zadań w Załączniku 4: Characterization of the scientific area of specialization (sekcja: Typical professional contexts, tasks, clients and employers).*

Główna różnica pomiędzy podpoziomami C1 i C2 tej kompetencji polega na stopniu znajomości wymagań i procesów opisanych powyżej. To z kolei zwykle zależy od doświadczenia zawodowego.

KOMPETENCJA METODOLOGICZNO-STRATEGICZNA

Umiejętność wykorzystywania do wykonywania adekwatnych komunikacyjnie tłumaczeń naukowych odpowiednich metod i strategii postępowania, w tym umiejętność rozwiązywania wszystkich rodzajów problemów tłumaczeniowych i skutecznego wykorzystywania pozostałych kompetencji na wszystkich etapach procesu tłumaczenia.

- 1. potrafi wykorzystywać odpowiednie metody i strategie postępowania do wykonywania adekwatnych komunikacyjnie tłumaczeń specjalistycznych tekstów naukowych z uwzględnieniem specyfikacji zlecenia tłumaczeniowego**
- 2. potrafi rozwiązywać problemy tłumaczeniowe (np. językowe, tekstowe, pozajęzykowe lub wynikające z intencji nadawcy lub ze specyfikacji zlecenia tłumaczeniowego) występujące w specjalistycznych tekstach naukowych***
- 3. potrafi oceniać ogólną adekwatność (w tym dokładność i spójność) tłumaczenia specjalistycznego tekstu naukowego, a także dokonywać samodzielnej korekty tłumaczenia lub korekty pracy innych osób, jak również przeprowadzać postępcę tłumaczenia maszynowego (w stosownych przypadkach), zgodnie z potrzebami odbiorców docelowych i oczekiwaniami co do jakości**
- 4. potrafi uzasadniać decyzje podjęte podczas wykonywania adekwatnych komunikacyjnie tłumaczeń specjalistycznych tekstów naukowych, w tym, w stosownych przypadkach, decyzje dotyczące korekty i postępcy**

**Zobacz przykłady typowych problemów tłumaczeniowych w Załączniku 4: Characterization of the scientific area of specialization (sekcja: Characteristic features & specific translation problems).*

Główna różnica między podpoziomami C1 i C2 tej kompetencji polega na stopniu wiedzy tłumaczeniowej, stopniu specjalizacji i powiązaniem z nimi poziomie jakości produktów tłumaczeniowych. W przypadku podpoziomu C2 przejawia się to w umiejętności tworzenia tłumaczeń dobrze spełniających swoją funkcję i niewymagających dalszej korekty, a także w umiejętności – wynikającej z posiadanych wiedzy i doświadczenia – przeprowadzenia korekty prac innych osób.

PROPOZYCJA WSKAŹNIKÓW KOMPETENCJI DLA OBSZARU SPECJALIZACJI W ZAKRESIE TŁUMACZENIA TECHNICZNEGO

Autorzy: Patricia Rodríguez-Inés (UAB), Elsa Huertas Barros (UW), Marcin Walczyński (UWr), Juliet Vine (UW)

Osoby dostarczające danych do opracowania propozycji ESOKT i zatwierdzające ją: Sonia González Cruz (UAB)

KOMPETENCJA JĘZYKOWA

Kompetencja polegająca na wykorzystywaniu umiejętności czytania ze zrozumieniem tekstów w języku źródłowym oraz umiejętności tworzenia wypowiedzi pisemnych w języku docelowym, potrzebna do tłumaczenia specjalistycznych tekstów technicznych*.

- 1. rozumie teksty specjalistyczne z zakresu techniki w języku źródłowym, do czego niezbędne są: umiejętność rozumienia tekstu pisanego na poziomie C2 według ESOKJ oraz umiejętności językowe właściwe dla obszaru tematycznego techniki (np. opanowanie terminologii, frazeologii, kolokacji, konwencji gatunkowych, zróżnicowania językowego)**
- 2. potrafi tworzyć teksty specjalistyczne z zakresu techniki w języku docelowym, do czego niezbędne są: umiejętność tworzenia tekstu pisanego na poziomie C2 według ESOKJ oraz umiejętności językowe właściwe dla obszaru tematycznego techniki (np. opanowanie terminologii, frazeologii, kolokacji, konwencji gatunkowych, zróżnicowania językowego, metafor)**

**Zobacz przykłady gatunków tekstów podlegających tłumaczeniu w Załączniku 5: Characterization of the technical area of specialization (sekcja: Technical text genres).*

Główna różnica między podpoziomami C1 i C2 tej kompetencji polega na stopniu znajomości cech źródłowego i docelowego języka technicznego oraz konwencji gatunkowych technicznego tekstu źródłowego i docelowego, a w szczególności na umiejętności uchwycenia niuansów semantycznych i posługiwania się odpowiednią zlokalizowaną terminologią.

KOMPETENCJA TEMATYCZNA I KULTUROWA

Umiejętność wykorzystywania wiedzy o kulturze (rodzimej i obcej), wiedzy o świecie oraz wiedzy tematycznej z danego obszaru specjalizacji zawodowej do tłumaczenia specjalistycznych tekstów technicznych.

- 1. potrafi wykorzystywać zaawansowaną wiedzę z zakresu techniki, w tym jej podobszarów (np. telekomunikacji, inżynierii morskiej)*, aby zrozumieć specjalistyczne teksty techniczne i aby je przetłumaczyć (w tym m.in. potrafi rozpoznawać związki pojęciowe między terminami używanymi w technice i technologii)**
- 2. potrafi wykorzystywać zaawansowaną wiedzę o kulturze i zaawansowaną wiedzę o świecie do zrozumienia i przekazywania znaczenia osadzonego w danej kulturze i zawartego w technicznych tekstach specjalistycznych (w tym m.in. potrafi interpretować odniesienia kulturowe w porównaniach lub metaforach wyjaśniających treści techniczne)**

**Zobacz przykłady podobszarów w Załączniku 5: Characterization of the technical area of specialization (sekcja: "Main sub-fields of specialization").*

Główna różnica między podpoziomami C1 i C2 tej kompetencji polega na stopniu posiadanej technicznej wiedzy tematycznej. Bardziej zaawansowana kompetencja tematyczna charakteryzuje tłumaczy, którzy uzyskali wykształcenie o charakterze technicznym lub zdobyli bardziej dogłębną wiedzę w wybranych podobszarach istotnych dla tej specjalizacji.

KOMPETENCJA INSTRUMENTALNA

Umiejętność wykorzystywania do tłumaczenia dostępnych źródeł informacji (różnorodnych źródeł wiedzy i sposobów ich przeszukiwania), narzędzi technologii językowych oraz innych narzędzi i technologii cyfrowych* do tłumaczenia specjalistycznych tekstów technicznych.

- 1. potrafi korzystać z wiarygodnych i odpowiednio dobranych źródeł wiedzy specjalistycznej (w tym formułować złożone zapytania do ich przeszukiwania) oraz konsultować się z ekspertami w celu tłumaczenia specjalistycznych tekstów technicznych (w tym m.in. potrafi rozpoznawać autorytatywne źródła wiedzy technicznej i terminologii; potrafi konsultować się z producentami)**
- 2. potrafi tworzyć własne źródła wiedzy w celu tłumaczenia specjalistycznych tekstów technicznych (np. parowanie tekstów, tworzenie glosariuszy)**
- 3. potrafi wykorzystywać, a w razie potrzeby dostosowywać, narzędzia technologiczne w celu tłumaczenia specjalistycznych tekstów technicznych (np. narzędzia komputerowe wspomagające tłumaczenie, narzędzia do tłumaczenia maszynowego i narzędzia do przeszukiwania korpusów, programy komputerowe do edytowania wykresów)**
- 4. potrafi korzystać z narzędzi i technologii cyfrowych do zarządzania obiegiem pracy, planowania budżetu i rozliczania świadczenia usług [jeśli jest to wymagane w kontekście zawodowym]**

**Zobacz przykłady źródeł wiedzy oraz narzędzi i technologii cyfrowych w Załączniku 5: Characterization of the technical area of specialization (sekcja: Most relevant resource types).*

Główna różnica między podpoziomami C1 i C2 tej kompetencji polega na stopniu znajomości źródeł wiedzy i narzędzi istotnych dla tłumaczenia technicznego oraz na umiejętności dostosowywania tych narzędzi i skuteczniejszego formułowania zapytań o złożonym charakterze.

KOMPETENCJA W ZAKRESIE ŚWIADCZENIA USŁUG

Umiejętność zarządzania zawodowymi aspektami pracy tłumacza w zakresie tłumaczenia technicznego.

- 1. przestrzega zasad etyki zawodowej podczas wykonywania zadania tłumaczeniowego* oraz w kontaktach z podmiotami zaangażowanymi w realizację zlecenia tłumaczenia technicznego (w tym m.in. potrafi odpowiednio postępować z tekstami objętymi prawem autorskim i z tekstami poufnymi, a także z pozostałymi dokumentami)**
- 2. potrafi koordynować współpracę i negocjować z podmiotami zaangażowanymi w realizację zlecenia tłumaczenia technicznego (np. w celu doprecyzowania specyfikacji zlecenia lub określenia terminu, stawki, kosztorysu, sposobu fakturowania, treści ewentualnej umowy, praw i obowiązków) tam, gdzie ma to zastosowanie**

- 3. potrafi sprościć warunkom ustalonym dla zlecenia tłumaczenia technicznego i zachowywać wysoką wydajność pracy podczas wykonywania tego zlecenia, w tym spełniać wszelkie obowiązujące wymogi administracyjne i dotyczące ergonomii pracy**

**Zobacz przykłady zadań w Załączniku 5: Characterization of the technical area of specialization (sekcja: Typical professional contexts, tasks, clients and employers).*

Główna różnica pomiędzy podpoziomami C1 i C2 tej kompetencji polega na stopniu znajomości wymagań i procesów opisanych powyżej. To z kolei zwykle zależy od doświadczenia zawodowego.

KOMPETENCJA METODOLOGICZNO-STRATEGICZNA

Umiejętność wykorzystywania do wykonywania adekwatnych komunikacyjnie tłumaczeń technicznych odpowiednich metod i strategii postępowania, w tym umiejętność rozwiązywania wszystkich rodzajów problemów tłumaczeniowych i skutecznego wykorzystywania pozostałych kompetencji na wszystkich etapach procesu tłumaczenia.

- 1. potrafi wykorzystywać odpowiednie metody i strategie postępowania do wykonywania adekwatnych komunikacyjnie tłumaczeń specjalistycznych tekstów technicznych z uwzględnieniem specyfikacji zlecenia tłumaczeniowego**
- 2. potrafi rozwiązywać problemy tłumaczeniowe (np. językowe, tekstowe, pozajęzykowe lub wynikające z intencji nadawcy lub ze specyfikacji zlecenia tłumaczeniowego) występujące w specjalistycznych tekstach technicznych***
- 3. potrafi oceniać ogólną adekwatność (w tym dokładność i spójność) tłumaczenia specjalistycznego tekstu technicznego, a także dokonywać samodzielnej korekty tłumaczenia lub korekty pracy innych osób, jak również przeprowadzać postępcę tłumaczenia maszynowego (w stosownych przypadkach), zgodnie z potrzebami odbiorców docelowych i oczekiwaniami co do jakości**
- 4. potrafi uzasadniać decyzje podjęte podczas wykonywania adekwatnych komunikacyjnie tłumaczeń specjalistycznych tekstów technicznych, w tym, w stosownych przypadkach, decyzje dotyczące korekty i postępcy**

**Zobacz przykłady typowych problemów tłumaczeniowych w Załączniku 5: Characterization of the technical area of specialization (sekcja: Characteristic features & specific translation problems).*

Główna różnica między podpoziomami C1 i C2 tej kompetencji polega na stopniu wiedzy tłumaczeniowej, stopniu specjalizacji i powiązaniem z nimi poziomie jakości produktów tłumaczeniowych. W przypadku podpoziomu C2 przejawia się to w umiejętności tworzenia tłumaczeń dobrze spełniających swoją funkcję i niewymagających dalszej korekty, a także w umiejętności – wynikającej z posiadanych wiedzy i doświadczenia – przeprowadzenia korekty prac innych osób.

ZAŁĄCZNIKI (DOSTĘPNE W JĘZYKU ANGIELSKIM)

ZAŁĄCZNIK 1: CHARACTERIZATION OF THE ECONOMIC/FINANCIAL AREA OF SPECIALIZATION

SCOPE

Financial translation is sometimes seen as a hyponym (sub-field) of economic translation, but not always, and not by all. Some translators do not find it relevant to distinguish between financial and economic translation at all. Consequently, we do not distinguish between economic and financial translation but merge the two into one area: economic/financial translation, also referred to as E/F translation.

MAIN SUB-FIELDS OF SPECIALIZATION

Important sub-fields of specialization include: tax, budgeting, accounting, banking, investment, insurance, trade, markets (incl. stock exchange), public finance and macroeconomic analysis.

EXAMPLES OF ECONOMIC/FINANCIAL TEXT GENRES

E/F genres include:

- *Annual reports and annual accounts
- *Budżety
- *Investor prospectuses
- *Financial statements
- Insurance policies
- *Share option plans
- *Earnings forecasts
- Business plans
- Corporate governance reports
- *Auditing reports
- *Quarter results
- *Dividend statements
- Merger documents
- *Economic/financial forecasts and reports (issued by economic or financial bodies)
- *Research reports/market analyses
- Legal instruments (e.g. financial regulations)
- Corporate websites – webpages with E/F content
- Advertisements (+ E/F content)
- Press releases (+ E/F content)
- *Economic/financial textbooks and similar

The genres marked with an * are **core** economic/financial (E/F) genres. The rest are **hybrid** genres in connection with which we often find, or may find, economic/financial content. A legal instrument (e.g. a piece of legislation), for example, is evidently a legal genre overall (a suprageneric category), but it may – and indeed often does – deal with E/F topics and therefore be translated by a translator whose area of specialization is economics and finance. In fact, many of the genres within the E/F area are hybrids, and especially the legal and the E/F areas overlap quite extensively.

TYPICAL PROFESSIONAL CONTEXTS, TASKS, CLIENTS AND EMPLOYERS

Professional contexts, clients and employers

- Private entities in the E/F area (e.g. banks, insurance companies)
- Other private companies
- National and international institutions (e.g. the EU, the World Trade Organization, the International Monetary Fund, and national governments)

- Translation agencies

Employment type

staff translators as well as freelance translators.

Tasks

Translation (including transcreation, localization, adaptation and rewriting), post-editing, revision, updating documents, terminology management and project management.

Tasks which E/F translators sometimes undertake but which are not considered in the context of the EFFORT Project include audiovisual translation.

Tasks which are not directly linked to the act of translating but which E/F translators perform in actual fact include general terminology management (not linked to a specific translation task), reviewing (revising non-translated texts authored by non-native clients), consulting and training.

A task that lies between the act of translating and more general tasks is terminology development.

MOST RELEVANT RESOURCE TYPES

- Dictionaries
- Parallel texts (incl. corpora and text repositories)
- Background information (e.g. the legislation governing accounting or a client's website)
- Search engines
- Term databases
- CAT tools (including TMs)
- Machine translation (MT)
- Experts in the field of E/F (economists etc.), other experts and the authorities
- The authors/commissioners
- Colleagues and other networks

Some resources are domain-specific (E/F), others are general.

Some resources are monolingual, some are bilingual, and some are multilingual.

Some resources are technological or non-human, others are human (e.g. subject-matter experts). E/F-translators report using human resources quite extensively.

CHARACTERISTIC FEATURES AND SPECIFIC TRANSLATION PROBLEMS

E/F translators draw on knowledge of: the topics of the texts they translate and the broader field of economics/finance (thematic knowledge); the relevant genres and their conventions (textual knowledge); the relevant discourse communities and their discursive practices (cultural and textual knowledge). Abilities and knowledge mentioned as particularly useful for E/F translators, i.e. as E/F-specific thematic competences, are a flair for numbers and knowledge of statistics. But the consensual view among E/F translators is that the *types* of competences needed for E/F translation are no different from those required for other kinds of LSP translation (e.g. legal translation).

If anything, and as described above, hybridity is a characteristic feature of E/F translation. Genres tend to be hybrid (with features from various domains: legal, economic, etc.), multifunctional (often informative but also operative/persuasive and expressive) and sometimes multimodal, combining text, images, videos and other types of content. This means that E/F translators have to straddle many genres, functions and modalities.

Imagery and metaphorical language use, neologisms and loans from English are often mentioned as typical linguistic features of E/F texts and, hence, E/F translation. Terminology is another

recurrent topic in the literature and the discourse of E/F translators – a topic shared with other LSP fields. E/F terminology is culture-specific to a certain extent, reflecting historical and cultural differences between economic and financial systems; E/F translators therefore need to possess cultural competence. However, because of 20th-century trends towards globalization and internationalization of the field, E/F terminology tends to be more globally harmonized than that of some other LSP-areas, notably the legal area. E/F terminology is also legal-system-bound insofar as numerous E/F practices are subject to regulation by law (cf. banking or finance law), hence the large overlaps between E/F translation and legal translation.

ZAŁĄCZNIK 2: CHARACTERIZATION OF THE LEGAL AREA OF SPECIALIZATION

SCOPE

As defined by Prieto Ramos (2022), “legal translation is a field of professional and disciplinary specialization that focuses on the communicative needs of the creation, application and dissemination of law in more than one language, whether between different legal systems or within the same national or supranational legal order. In this field, translation thus covers a very wide range of textual genres through which public or private legal relations or issues are regulated, developed, interpreted or otherwise articulated for a variety of purposes.”

MAIN SUB-FIELDS OF SPECIALIZATION

See the following sections, especially “Typical professional contexts, tasks, clients and employers”, where key settings of professional practice can be associated with major sub-fields of specialization in legal translation. More specific sub-fields can be identified on the basis of genres translated (see below).

LEGAL TEXT GENRES

In light of existing categorizations, especially those by Borja (2000), Cao (2007) and Prieto Ramos (2014), the following overarching taxonomy (not bound to any legal system) is proposed as common ground, based on Prieto Ramos (2014: 264-265):

- **Legislative instruments**, e.g. statutes and subordinate laws, international treaties.
- **Judicial texts** produced by judicial officers and other legal authorities or by parties in judicial processes, e.g. claim form, acknowledgement of service, judgments, appeals.
- **Other public legal instruments or texts of legal implementation** issued by institutional bodies, public servants or registries; subtypes to be identified by legal system (e.g. notarial instruments can be considered as a specific category in civil law countries)
- **Private legal instruments**, including texts written by lawyers (e.g. contracts, leases) and texts written by non-lawyers (e.g. private agreements).
- **Legal scholarly writings** (e.g. textbooks, essays, articles).

TYPICAL PROFESSIONAL CONTEXTS, TASKS, CLIENTS AND EMPLOYERS

Borja and Prieto Ramos (2013) have classified **contexts** of professional practice in legal translation into three main categories:

- **Legal translation in the private sector:** which includes, for instance, freelance legal translation for the general public, multinational corporations and law firms, as well as certified translation by sworn (or certified) translators for individual clients.
- **Legal translation for national public institutions:** for instance, translation for the courts, government departments or the police.
- **Legal translation for international organizations:** for instance, at the EU institutions, the United Nations and other intergovernmental organizations.

A more detailed account of professional contexts can be provided considering key settings of practice, as well as the situational parameters underpinning the categorizations presented in section 1, especially those by Borja (2000), Cao (2007) and Prieto Ramos (2014, 2019). This list is not exhaustive but provides a comprehensive overview by identifying the main settings of legal translation practice within the public (including several types of institutions) and the private sectors (including companies and individuals).

Professional context	Most frequent genres	Discursive situation	Clients/employers
1. Legislative translation/translation for law-making bodies	Translation of legislation (including pieces of multilingual national law and EU or international law)	Texts issued by law-making bodies for citizens and entities of the relevant jurisdictions	National and international law-making bodies (including in-house and outsourced translation)
2. Court translation	Translation of judicial instruments (including court and litigation documents, such as judgments, appeals, claim forms, etc.)	Texts issued by judicial officers and other legal authorities for parties in legal proceedings, or <i>vice versa</i>	International, national or local courts, or parties in legal proceedings. Certified translations may be required
3. Translation for other institutions (both national and international)	Public legal instruments or texts of legal implementation (e.g. legal reports, tender documents)	Texts issued by institutional bodies for citizens or other entities	Institutions or bodies different from law-making and judicial institutions (e.g. specialized EU or UN agencies)
4. Translation for multinational corporations and law firms	Diversity of legal texts (e.g. contracts, letters of intent, memoranda)	Texts (usually issued by legal experts) for a diversity of legal purposes, often in connection with international business and cross-border matters	Multinational corporations and law firms. Certified translations may be required
5. Translation for other clients in the private sector	Diversity of legal texts (e.g. declarations, powers of attorney)	Texts needed for multiple purposes	Private clients, including individuals and legal persons not included above. Certified translations may be required

Legal analysis, often of a comparative nature, and legal information mining (using primary sources of law, legal precedents and other relevant resources) are among the most distinctive **tasks** involved in successfully conducting legal translation assignments.

MOST RELEVANT RESOURCE TYPES

Based on our professional experience and the work by Borja (2000), Orozco and Sánchez-Gijón (2011) and Prieto Ramos (2020), among others, the following resource types have been identified:

- **Primary legal sources** (including statutes and subordinate laws, international treaties and EU legislation).
- **Lexicographic reference works** (including monolingual and bilingual dictionaries, glossaries and other resources).
- **Terminological databases** (e.g. IATE, UNTERM) **and institutional translation guidelines.**
- **Text corpora and repositories** (e.g. UN's ODS) (in the case of institutional translation, these are priority resources to verify translation precedents and regular patterns).
- **Forms or models of legal documents** (particularly useful as parallel texts, e.g. to identify macrostructures or analyze collocations and other discourse patterns).
- **Legal scholarly writings** (including textbooks, papers, dissertations, etc.).
- **Legal experts.**
- **Legal ontologies** (e.g. LOIS, JurWordNet, LRI-Core) (generally designed for legal experts).

CHARACTERISTIC FEATURES AND SPECIFIC TRANSLATION PROBLEMS

The most characteristic features of legal translation are related to the intricacies of “legalese” and the marked differences of legal concepts and legal language between legal traditions. As noted by Prieto Ramos (2022): “The structure of legal knowledge, its underlying concepts and the discursive conventions of its textual manifestations *vary considerably between legal traditions and jurisdictions*. Unlike other fields of knowledge which tend towards conceptual universality and univocity, the notions and procedures of each legal order are determined by the varied ways in which human relations and institutions have been organized throughout history. These idiosyncrasies are reflected in legal languages and the culture-bound elements of legal texts, and generate *incongruities* that, to a large extent, are characteristic of the legal translators’ communicative work, especially when different legal systems are involved.”

These incongruities result in frequent problems of asymmetry and lack of equivalence between concepts to be addressed by the translator, especially when dealing with legal terminology. Such problems often require the application of several competences, as encapsulated in the first multicomponential model of legal translation competence (Prieto Ramos 2011) used as the basis for the EFFORT approach to this area. Legal terminological issues have legal and linguistic dimensions that require solid language, thematic and strategic competences for sound decision-making in light of each communicative situation and translation purpose.

REFERENCES

- Borja Albi, Anabel (2000). *El texto jurídico inglés y su traducción al español*. Barcelona: Ariel.
- Borja Albi, Anabel & Prieto Ramos, Fernando (2013). *Legal Translation in Context: Professional Issues and Prospects*. Bern: Peter Lang.
- Cao, Deborah (2007). *Translating Law*. Clevedon: Multilingual Matters.
- Orozco, Mariana & Sánchez-Gijón, Pilar (2011). “New Resources for Legal Translators”. *Perspectives: Studies in Translatology* 19 (1): 25-44.
- Prieto Ramos, Fernando (2011). “Developing legal translation competence: An integrative process-oriented approach”. *Comparative Legilinguistics – International Journal for Legal Communication* 5: 7-21.
- Prieto Ramos, Fernando (2014). “Legal Translation Studies as Interdiscipline: Scope and Evolution”. *Meta: Translators’ Journal* 59 (2): 260-277.
- Prieto Ramos, Fernando (2019). “Implications of text categorisation for corpus-based legal translation research: The case of international institutional settings”. In: Łucja Biel, Jan Engberg, M. Rosario Martín Ruano & Vilemini Sasoni, eds. *Research Methods in Legal Translation and Interpreting: Crossing Methodological Boundaries*. London: Routledge, pp. 29-47.
- Prieto Ramos, Fernando (2020). “The Use of Resources for Legal Terminological Decision-making: Patterns and Profile Variations among Institutional Translators”. *Perspectives: Studies in Translatology* 29 (2): 278-310.
- Prieto Ramos, Fernando (2022). “Legal Translation”. In: Javier Franco Aixelá & Ricardo Muñoz Martín, eds. *Encyclopedia of Translation and Interpreting (ENTI)*. AIETI. https://www.aieti.eu/enti/legal_translation_ENG/entry.html

ZAŁĄCZNIK 3: CHARACTERIZATION OF THE LITERARY AREA OF SPECIALIZATION

SCOPE

Literature “[is] generally taken to be imaginative compositions, mainly printed but earlier (and still, in some cultures) oral, whether dramatic, metrical or prose in form.” (Childs & Fowler 2006: 129). This body of written works is distinguished “by the intentions of their authors and the perceived aesthetic excellence of their execution. Literature may be classified according to a variety of systems, including language, national origin, historical period, genre, and subject matter.” (Rexroth, 2023).

The term literary translation usually refers to “literary” translations made of “literary” originals, whereby the translators are expected to preserve or to recreate somehow the aesthetic intentions or effects that may be perceived in the source text” (Delabastita 2011: 69). However, “the status which texts have as “literary” texts or indeed as “translations” is ultimately a matter of conventions, norms and communicative functions as much as being a reflection of the text’s intrinsic characteristics” (ibid.).

CHARACTERISTIC FEATURES

- Literary texts are **expressive texts**, eliciting a **high degree of creativity** on their authors’ part.
- They are easily recognizable through the authors’ use of a specific style frequently referred to as **‘literariness’** (Jakobson 1919, cited in Baldick 2001).
- They also stand out through their **linguistic (dialects, registers) and textual (genres, sub-genres) diversity**.
- Literary texts are generally deeply enshrined **in the culture to which they belong**.
- In highly expressive literary texts, there is perfect **fusion between meaning and form**.
- Literary texts are **“open texts”, sometimes deliberately ambivalent**, allowing for a **plurality of interpretations**.

All these elements most often make literary texts **difficult to translate**, eliciting translator competences at very high levels.

MAIN SUB-FIELDS OF SPECIALIZATION

Literary translators may specialize in various (sub)fields according to different criteria, such as:

- a) **Type of literature:** fiction, non-fiction.
- b) **(Sub)Genre:** e.g. poetry, drama, prose, comics, song lyrics, detective stories.
- c) **Readers’ profile/age group:** children’s/teenagers’ literature, adults’ literature.
- d) **Particular authors:** writers, poets, dramatists, e.g. Shakespearian projects, Homer translators, Byron translators, etc.
- e) **Literary trends:** romantic poetry, post-modernist writings, realistic novels, modern(ist) poetry, etc.
- f) **Old vs. contemporary texts and corresponding literary genres:** the Bible, mediaeval literature, (post-)modern literature, etc.
- g) **Cultural area:** American literature, British literature, Latin American literature, Chinese literature.

NOTE: Criteria b) and c) may best work as criteria to be used for the literary translators’ training and testing.

Depending on their specialization, as far as thematic and cultural knowledge is concerned, literary translators should have knowledge of literary genres and their conventions, of elements of literary theories (e.g. narrative theory – voice, point of view), and critical analysis. Being familiar with ideological discourses in translation (feminism, post-colonialism, globalization etc)

as well as translation norms and strategies can also be considered essential thematic knowledge for literary translators. As far as cultural knowledge is concerned, a literary translator is familiar with ongoing cultural discourses (cultural behaviour, mentalities, stereotypes, elements of material culture etc), and knows how to deal with cultural differences in translation. Translating non-fiction in particular demands thematic special-field knowledge in the area one is translating: understanding of concepts and their relations, and the working of the area in general.

LITERARY TEXT GENRES

Categories

- Poetry
- Prose (Fictional and non-fictional)
- Drama

Genres and sub-genres of POETRY (selection)

Lyric, Narrative, Dramatic;

- Acrostic, ballad, elegy, epic, epigram, free verse, gloss, haiku/senryu, hymn, nursery rhymes, ode, pastoral, psalm, sonnet, etc.
- **Fringe forms:** dramatic monologue, prose poem, song lyrics

Genres and sub-genres of PROSE (selection)

Fictional

- Novel. Sub-genres: i. **by form:** Bildungsroman, epistolary, picaresque etc., ii. **by topic:** manners, travels, psychological, historical, sentimental, detective/crime, sci-fi, fantasy, didactic etc., iii. **by size:** short novel (sic!), trilogy/ tetralogy, the *roman-fleuve*, the chronicle/ saga novel, iv. **by idea:** *roman a clef*, *roman à these*, didactic, novel of ideas v. **by audience:** children's and teen literature, chick lit/lad lit, etc.
- Novella
- Short-story
- **Fringe forms:** graphic novel, comic

Non-fictional

- Essay, memoir & autobiography, travel writing, biography, history, true crime, popular science

Genres and sub-genres of DRAMATIC TEXTS (selection)

- Comedy
- Tragedy
- Tragicomedy
- Melodrama
- Sub-genres: comedy of manners, commedia dell'arte, farce, masque, morality play, mystery play, kabuki, guignol, street theatre, theatre of the absurd, etc.
- **Fringe forms:** opera (libretto)

TYPICAL PROFESSIONAL CONTEXTS, TASKS, CLIENTS AND EMPLOYERS

General remarks

- There are countries where there are (virtually!) no professional literary translators (Fock *et al.*, 2008);
- Translators usually translate literary texts into their own mother tongue. However, in cases of less circulated languages gifted/professional translators may translate their own literature into foreign languages or form 'teams' with native speakers of the target language. For instance, this has often been the case with former communist countries (Romania, Poland, Czech Republic, Bulgaria etc.) Even nowadays translation into a foreign language (mostly English) is not unusual in the case of lesser-known languages, particularly in poetry. Some examples can be found here: <https://electricliterature.com/7-literary-translators-on-how-they-became-translators>.

- Sometimes translation is undertaken through an intermediary language, usually English (the so-called “indirect translation”), particularly in the case of less widely spoken languages, although in most cultures this is not a recommended approach;
- Literary translation is perhaps the most “visible” type of translation with translators’ names (normally) inscribed on the first page or the book cover.

Professional contexts (vary considerably across Europe)

a) Clients and employers

- Publishing houses which commission freelance translators.
- Editors’ initiative, proposals (e.g. for an anthology of literary texts to a publishing house).
- Translators’ own initiative, proposals for a (book-length) literary translation to a publishing house.

b) Commercial aspects: different payment methods

- Royalties (for first and subsequent editions) – sometimes depending on sales;
- Fixed sums. The fixed sum can be based, for example, on character count in the translation;
- Usually translators have the **copyright** of their translation; in such cases, translators receive the translation fee for allowing the publishing company to use their work for designated purposes (according to the contract)
- As literary translation is freelance work, a new contract is usually drawn up for each commission;
- The translator’s fee, purchase, tasks and terms are worded in contracts;
- Intrinsic self-motivation: (poetry translation) – typically done voluntarily, in a translator’s free time, without payment or for fees that rarely compensate for the hours involved (cf. Jones, 2011);
- In some countries, various grants are available for the translation of literature (to compensate for the relatively low fees);
- In some countries, translators with copyright to their work receive compensation for the “use” of their text (e.g. for the number of loans of the book in public libraries).

c) Tasks

- The majority of literary translations are human translations (and are not undertaken by machine translation followed by post-editing);
- Adaptations, abridged versions may be also required;
- Translators may also write paratextual material: a critical preface and/or a translator’s preface and/or footnotes/ endnotes to their translation;
- With audiobooks, translators may be required to compile pronunciation instructions of geographical places or character names for the audio book reader;
- Professional translators may be asked by publishers to revise literary texts.

Other initiatives and formats

- Translating for pleasure and personal relationships, e.g. iHjckrrh!, a non-profit publisher led by translators who self-publish literary translations in e-book format (Marin-Lacarta & Vargas-Urpí 2020);
- Self-translation (e.g. Beckett, Nabokov, etc.), collaborative translation;
- Translating WITH the author (e.g. Haruki Murakami, Ismail Kadare, etc.);
- Fan translation (Romania – translation of J. K. Rowling’s work);
- Hub for the translation of Louis Cha (pen name Jin Yong) – writer known for historical genre *wuxia* (kung fu heroes) into English etc.);
- First attempts at using Machine Translation (NMT) in translating fictional prose (see e.g. Hadley et al. 2022).

MOST RELEVANT RESOURCE TYPES

General

Monolingual and bilingual dictionaries (general language, synonyms, idioms/metaphorical language use, varieties – social e.g. slang, geographical e.g. dialects, historic e.g. archaisms, symbols, etc.)

Language corpora

Specific

- Dictionaries of literary terms
- Handbooks [e.g. Routledge Handbook to Literary Translation]
- practical guidebooks on literary translation
- Other works by the source text author
- Other translations of the same work by the source text author
- Translations of other works by the source text author
- [Parallel] Corpora of literary texts
- Bilingual editions
- Anthologies
- Reviews of originals and translations
- Monolingual corpora of literary works pertaining to the same genre, same period in the target language (whenever available)
- Creative writing resources

CHARACTERISTIC FEATURES AND SPECIFIC TRANSLATION PROBLEMS

Literature has traditionally been regarded as one of the seven arts. Due to the expressive nature of literary texts, their interpretation is necessarily subjective; each reader interprets a literary text in their own way, building on their own education, experiences, cultural background, world-view, attitudes, preferences, etc. A translator is a reader among other readers, albeit a thorough one, aiming to grasp the meanings residing in a text and attempting to transfer the author's intentions to the translation through his or her own interpretation. In the table below, the column on the left illustrates (meaningful) relationships that exist between the defining features of literary texts and the translation problems they may trigger.

Characteristic features	Specific translation problems
Language varieties	Linguistic problems • translating specific literary techniques such as metaphors, puns, figures of sound, significant character names/significant anthroponyms; • switching between and dealing with different varieties of language (e.g. geographical, social and temporal dialects and registers, profanities and slang), which may be present in literary texts; • (multilingual literature/ post-colonial literature/ migration literature) coping with translangual problems relating to code-switching and multi (trans) lingual wordplay;
Fusion between music and form	• (lyrical poems and song lyrics): reaching a balance between meaning, sense, naturalness, rhythm, rhyme, "singability";
Creativity	• reaching a level of creativity in translation which is comparable to the source text's;
Expressiveness	Textual problems • transferring highly expressive texts (e.g. musical poetry, dramatic monologues of high rhetorical power etc.) into the target language;
Literariness	• harmonizing (degrees of) domestication vs foreignization strategies in achieving literariness; • dealing with stylistic figures whose significance derives from the specificity of the source language and culture (e.g. puns, figures of sound, significant names);

	dealing with some authors' highly idiosyncratic style both in fictional and non-fictional texts; (in non-fiction): transferring the occasional specialized terminology that may occur in non-fictional literature (e.g. a scientist's or a philosopher's memoir), an essay including such terminology;
Textual diversity	translating literary genres which do not exist in the target culture; (prose): translating certain narrative techniques that have specific textual and literary effects (e.g. Free Indirect Discourse (FID), stream of consciousness); (drama): coping with the multimedial nature of theatre (including gestures, issues of spatial proximity (Espasa, 2013), other visual effects, combinations of human voices and background music etc.); (drama) coping with the multimodal nature of the dramatic text, i.e. written to be read vs. written to be spoken; (graphic novel/comics): observing the number of characters in the speech bubble, while preserving "literariness"; (film): observing the rigours of translation via subtitling (space limit, rhythm of speech etc.); (opera): coping with libretto translations via surtitles;
Cultural boundedness	Extra-linguistic problems transferring culture-specific items in the source language with no corresponding item in the target language; dealing with the lack of correspondence between attitudes, ideologies, mentalities, cultural symbols etc. between source and target cultures; transferring source socio-culture-specific associations that may be totally unfamiliar to target culture readers (especially in poetry with restricted possibilities for explicitation); (detecting and) transferring intertextual instances (quotations from, allusions to other [literary] works); translating the culturally marked category of humour (there are cultural differences as to what is typically considered as funny and to the tradition of humorous literary works);
Ambiguity/plurality of meanings/openness	Intentionality-related problems translating highly ambiguous literary pieces, in keeping with the authors' (available or inferred) intentions;
	Brief-related problems adapting literary works for different readers' profile (children, teenagers etc.); adapting a literary text to a different genre or medium (stage, film, video etc.); providing annotated translations of a source text; providing gist translations of a source text;

REFERENCES

- Childs, Peter & Fowler, Roger (red.) (2006). *The Routledge Dictionary of Literary Terms* (3rd edition), London and New York: Routledge.
- Delabastita, Dirk (2011). "Literary translation". *Handbook of Translation Studies Online* Volume 2 , pp. 69-78.
- Espasa, Eva (2013). "Stage translation". Carmen Millán & Francesca Bartrina (eds) *The Routledge Handbook of Translation Studies*, Abingdon: Routledge, pp. 329-344.
- Fock, Holger; de Haan, Martin & Lhotová, Alena (2007/2008) *Comparative income of literary translators in Europe CEATL*, Brussels. [Version 05/12/2008], <https://www.ceatl.eu/docs/surveyuk.pdf>
- Hadley, James Luke; Taivalkoski-Shilov, Kristiina; Teixeira, Carlos S. C., & Toral, Antonio (eds.) 2022. *Using technologies for creative-text translation. Routledge Advances in Translation and Interpreting Studies*. New York/Abingdon: Routledge.

- Jakobson, Roman (1919) cited in Baldick, Chris (2001). *The Concise Oxford Dictionary of Literary Terms*, Oxford University Press.
- Jones, Francis R. (2011). "The Translation of Poetry", Kirsten Malmkjær & Kevin Windle (eds), *The Oxford Handbook of Translation Studies*, Oxford Handbooks Online, pp. 123-131.
- Marin-Lacarta, Maialen & Vargas-Urpí, Mireia (2020). "Translators as publishers: exploring the motivations for non-profit literary translation in a digital initiative", March 2020, *Meta* 65(2). <https://www.erudit.org/en/journals/meta/2020-v65-n2-meta05892/1075845ar/>
- Rexroth, Kenneth (2023). "Literature", Encyclopedia Britannica. <https://www.britannica.com/art/literature>

ZAŁĄCZNIK 4: CHARACTERIZATION OF THE SCIENTIFIC AREA OF SPECIALIZATION

SCOPE

The meanings of the term "science" vary across contexts: science may be understood in a broad sense and refer to "natural, social and human sciences" (Hyland & Salager-Meyer 2009: 298), or it may be used to refer to the pure sciences only. Within NACT and EFFORT, the adjective "scientific" refers to natural and formal sciences (e.g. chemistry, physics, biology, botany, zoology, geology, geometry, mathematics) and to some applied sciences (e.g. medicine, pharmacology).

A similar ambiguity is found in the use of the term "scientific translation": it may be understood as translation of research genres, as well as pedagogical genres and learner discourse, i.e. translation that transfers scientific knowledge and concepts developed in different fields from one language into another, where the target text may retain the same or similar function or may be adapted for the target audience. In such a case, it is synonymous with the term "translation of academic texts". It may, however, also be used to refer to translation of texts focusing on natural, formal and some applied sciences only. In the EFFORT framework, the term "scientific translation" is used in the latter meaning, i.e. as translation of texts pertaining to natural, formal and some branches of applied sciences, and whose function is to spread knowledge, transmit research findings, results or proposals related to specific phenomena" commonly in the form of "scientific articles, essays, treatises, text books, reports, etc." (Orozco-Jutorán, 2022).

Additionally, this framework makes a distinction between translations of scientific and technical texts, despite the fact that the two specializations are merging on some markets, and "[t]he lines separating scientific and technical texts are becoming increasingly blurred" (Byrne, 2012: 2). Thus, in this framework, "[a] scientific text is generally of a theoretical and speculative nature, while a technical text is applied and instrumental in nature, focused on learning how to do things or solve concrete problems" (Franco 2015, our translation).

Scientific texts are characterized by the following:

- They deal with complex subject-matter
- They are formulaic
- They follow specific genre conventions
- They contain specialized terminology (and phraseology)
- They are informative, argumentative and persuasive

MAIN SUB-FIELDS OF SPECIALIZATION

Thematic knowledge is particularly important in translation level C as translators have to be knowledgeable in about at least one field or sub-field. The main fields and sub-fields of specialization are listed below. The lists are not exhaustive.

1. Natural sciences

a) Life sciences (the scientific study of life)

Anatomy; astrobiology; bacteriology; biomedicine; biology; biotechnology; biochemistry; bioinformatics; biolinguistics; biological/physical anthropology; biological oceanography; biomechanics; biophysics; botany; cell biology (cytology); developmental biology; ecology; embryology; environmental science; enzymology; epidemiology; ethology; evolutionary biology; evolutionary developmental biology; genetics; histology; immunology; medicine; microbiology; molecular biology; mycology; neuroscience; oceanography; paleontology; parasitology; pathology; pharmacology; phycology; physiology; population biology; quantum biology; structural biology; synthetic biology; systems biology; theoretical biology; toxicology; veterinary medicine; virology; zoology; etc.

b) Physical sciences (the scientific study of non-living matter)

Astrophysics; astronomy; chemistry; geology; meteorology; optics; physics; thermodynamics; quantum physics; etc.

2. Formal sciences

Geometry; logic; mathematics; statistics; etc.

3. Combined sciences

Criminalistics; nanoscience; etc.

SCIENTIFIC TEXT GENRES

The main genres of scientific texts are classified below in terms of their main function. The lists are not exhaustive.

Mainly expository

Abstracts; academic articles; academic books; brochures; clinical trials; complaint letters; conference abstracts; conference presentations; documentaries; drugs catalogues; fact sheets; glossaries; health questionnaires; informed consents; medical histories; medical test results; medical reports; monographs; outreach webpages; patents; pieces of news; popular science texts; posters; press release; research papers; research paper abstracts; research proposals; scientific reports; speeches; textbooks; theses; white papers.

Medical & pharmaceutical products/processes

Analytical techniques of excipients, primary and secondary packaging material and finished products; certificates of free sale; certificates of product analysis; clinical reports; CRFs (case report forms); good manufacturing practice (GMP) certificates; informed consents; manufacturing processes; patient information leaflets; pharmaceutical product certificates; pharmacovigilance; QOL (Quality of Life) questionnaires; safety and efficacy studies; stability studies; summary of product characteristics; specialized literature; technical specifications of excipients; technical specifications of finished products; technical specifications of primary or secondary packaging material; therapeutic equivalence studies; training materials; validation of analytical techniques of finished products.

Mainly instructional

Advertisements; guidelines; instruction manuals; package leaflets; prescriptions; protocols; regulations.

Medical and pharmaceutical products/processes

User guides (instructions for use – IFU).

TYPICAL PROFESSIONAL CONTEXTS, TASKS, CLIENTS AND EMPLOYERS

Some examples of the main professional contexts, tasks, clients and employers are listed below. The lists are not exhaustive.

Professional contexts

- Freelancers
- In-house translators for pharmaceutical companies
- Official translators for national and international public bodies (e.g. WHO)
- Educational institutions

Tasks

Translating, revising, post-editing, proofreading, copywriting, determinologization, summarizing, creating terminology databases, managing translation memories, etc.

Clients and employers

- hospitals

- language service providers
- media groups
- pharmaceutical companies
- private companies of a scientific nature (e.g. pharmaceutical companies)
- public health organizations
- publishing houses
- translation agencies
- universities and academia

MOST RELEVANT RESOURCE TYPES

- Citation standards (APA, MLA, etc.)
- Corpus management and analysis tools
- EMA guidelines
- Glossaries of scientific terms
- Graph editing software
- Health legislation
- Illustrated dictionaries
- LaTeX macros
- Scientific bibliographic databases
- Scientific translation forums
- Terminology browsers
- Terminology management tools

CHARACTERISTIC FEATURES AND SPECIFIC TRANSLATION PROBLEMS

The following features and translation problems are classified according to their main/dominant characteristics.

Linguistic problems

Terminology and phraseology specific to the scientific area, neologisms, scientific nomenclature, taxonomies, metaphorical language, translation of acronyms, abbreviations, symbols, formulae, etc. Translation of proper names (e.g. names of drugs, use of generic names for drugs.), public bodies and organizations, etc.

Textual problems

Collocations typical of the genre, ambiguous relative constructions, verbal tenses, contrapositions, cataphoras, use of synonyms/repetition of terms, deictic pronouns with anaphoric functions, orthotypographical symbols and punctuation marks, the use of italics (e.g. italics are used to name genes but proteins are written in regular roman text), enumerations (e.g. Roman numerals, ordinal numerals, letters...), translation of hyphenated compound words, etc. Maintaining the correct register (general vs. specialized readers) by choosing the appropriate terminology and remaining consistent (e.g. analgesic vs. painkiller; palpitations vs. tachycardia). Different genre conventions in SL and TL (e.g. greater use of impersonal style in English), etc.

Extralinguistic problems

Knowledge of scientific concepts, as well as of applicable regulations, standards, protocols, codes, etc.; knowledge of (official) scientific bodies and authorities (e.g. IUPAC, BIPM), associations and academies, etc.

Intentionality problems

Metaphors, allusions, intended and unintended ambiguities, puns, intertextuality, etc.

Brief-related problems

Visual presentation of data (presence of graphics/diagrams, images containing text, figures, illustrations, etc.); large volume of text, etc. Adaptation to a different genre and target audience (e.g. from a specialized paper to a blog entry, requiring complementary explanations,

determinologization, etc.), or adaptation to specific stylistic demands of the client (e.g. use of inclusive language especially in medical texts, as when referring to people with illnesses/disabilities, or use of gender-inclusive language) etc.

REFERENCES

- Byrne, Judy (2012). *Scientific and Technical Translation Explained*. London, New York: Routledge.
- Franco Aixelá, Javier (2015). "La traducción de textos científicos y técnicos". *Tonos Digital* 29. < <http://www.tonosdigital.es/ojs/index.php/tonos/article/view/1314/790> >.
- Hyland, Ken & Salager-Meyer, Françoise (2008). "Scientific writing". *Annual review of information science and technology* 42.1: 297.
- Orozco-Jutorán, Mariana (2022). "Scientific translation". *ENTI (Encyclopedia of translation & interpreting)*. AIETI. < https://www.aieti.eu/enti/scientific_translation_ENG/ >.

ZAŁĄCZNIK 5: CHARACTERIZATION OF THE TECHNICAL AREA OF SPECIALIZATION

SCOPE

The term “technical” is problematic as it is also referred to as “specialized” in certain publications.

For this characterization, we adopt Gamero’s (2001: 38) definition of technical translation, which is described as “... a specific act of communication in which the senders are engineers, technicians or professionals; the receivers are other engineers, technicians, specialists in training or the general public; the communicative situation is related to industry, farming, product manufacture or services; the predominant focus is exposition or exhortation; the mode is generally written; the field is exclusively technical in nature in accordance with headings 31 and 33 of the UNESCO International Nomenclature; it presents little variety in terms of temporal, geographical and idiolectal dialects; and its intratextual features are very varied and are determined primarily by the conventions of genre as a semiotic category.”

Technical translation can be characterized by a set of features, among which the following come to the fore:

1. *clarity and cohesion* (i.e. the target text is coherent and appropriately structured in terms of its logic and cause-and-effect relations holding between ideas; the target text is devoid of misunderstandings of any type);
2. *factual accuracy and objectivity* (i.e. the target text contains objective and unbiased technical information and data; obscurities and ambiguities of any type need to be totally eliminated);
3. *linguistic correctness* (i.e. the target text is written in lexically, syntactically and semantically correct target language; in technical translation, there is little space for linguistic creativity and such should be sparingly exploited only in justified cases);
4. *terminological consistency* (i.e. the target text uses (specialized) terminology in a consistent and unambiguous manner; one term has one definition and if two/more terms mean the same, this should be explicitly stated; an acronym and/or abbreviation always refers to one concept and is easily identifiable as stemming from this concept);
5. *technical translator competence* (i.e. technical translators possess appropriate knowledge, skills and social competences allowing them to approach technical translation in a professional manner; technical translation which is to function in the market should always be performed by professional translators specializing in a given technical area/field within broadly understood technology; in the case of the translator’s insufficient knowledge of a given area, the translator consults the translation with specialists in the area).

One of the misconceptions about technical translation relates to high expert specialization, meaning that it is believed that technical translators only specialize and work in one field, not in more, which is not always the case for various reasons (e.g. the monotony associated to translating the same kind of texts, especially if the clients are faithful; there is no longer a need to translate in certain fields which have become obsolete as a result of the emergence of closely related but technologically more advanced fields).

MAIN SUB-FIELDS OF SPECIALIZATION

Thematic knowledge is particularly important in translation level C as translators must be knowledgeable about at least one field or sub-field. The list below, which does not aim to be exhaustive, is based on the list of teams working for the [Spanish dictionary of Engineering](#), with some additions from technical translation websites (also used to characterize the rest of the area).⁷

⁷ [Avo-translations](#), [CSOFT](#), [e-Kern](#), [Grupo Vivanco & García](#), [Language scientific](#), [Lengua](#), [Technical-Translations](#), [Tradupla](#), [VGM Translations](#), among others.

- **Aeronautics, naval and transport**
Aeronautics and astronautics, automation and robotics, naval engineering, intermodal transport, mechanical engineering
- **Agroforestry**
Agronomy, forestry
- **Construction**
Civil works, building
- **Information and communication technologies**
Electricity and electromagnetism, electronics, computer science, telecommunications, smart technologies
- **Security and defence**
Logistics, platforms, systems
- **Industrial chemistry**
Chemistry, environmental technology, textile, paper, chemical and metallurgical processes
- **Energy**
Geomining techniques, Energy resources and minerals, energy management, renewables, thermotechnics, nuclear, electricity
- **Biomedical engineering**
Prostheses and implants, instruments and equipment, modelling, simulation and biomechanics, biology and chemistry, biomaterials
- **General engineering**

TECHNICAL TEXT GENRES

- **Mainly expository**
Academic texts; bill of materials/bill of quantities; cad drawings; catalogues; corporate documentation; data sheets; engineering specifications; labels; material safety data sheets (MSDS); presentations; product catalogues; software documentation; RFP responses; software support documentation; specialized literature; surveys; technical brochures; technical data sheets; technical documentation; technical patents; technical proposals; technical reports; web pages.
- **Patents**
Abstract; agreements for assigning; applications for the protection of plant varieties; claims; communications with any patent office; description; documentation relating to patent and trademark infringement lawsuits; drawings; expert reports; header; intellectual property rights; letters, internal communications and e-mails; prior art; searches; priority documents; product authorization agreements; replies to Patent Offices; trademark classes.
- **Technical instructions** (presented as a short text in leaflet or booklet form or as a lengthy manual or handbook)
Appendices; disclaimers; edition notice; front and back covers; glossaries; indexes; licence agreements; table of contents; title page; trademarks; user comment form; user registration form; warranties.
- **Mainly instructional**
- **Technical instructions** (presented as a short text in leaflet or booklet form or as a lengthy manual or handbook)
Precautionary/safety notices

TYPICAL PROFESSIONAL CONTEXTS, TASKS, CLIENTS AND EMPLOYERS

Contexts

- In-house translators within a technological/industrial/pharmaceutical company
- In-house translators in a translation agency or a language service company

- Freelance translators
- Trainers at universities or private schools
- Terminologists in teams for the elaboration of dictionaries (e.g. TermCat)

Tasks

- Translating (applying techniques such as compensating, generalising, borrowing terms, using calque terms, modulating, expanding, contracting, particularizing)
- Correcting and revising
- Post-editing
- Writing out
- Adapting
- Working on technical lexicography
- Supporting computer scientists involved in developing bilingual technical applications/software
- Supporting engineers

Clients/employers

- Translation agencies (for patents, they guarantee translations ready for filing in any patent office)
- Industrial companies (e.g. technical and civil infrastructure projects)
- Pharmaceutical companies
- Patent offices
- Training institutions
- International organizations (science and technology)

MOST RELEVANT RESOURCE TYPES

- Terminology-related resources (e.g. glossaries, terminological databases, up-to-date databanks; terminology portals; databases, glossaries and terminology integrated in modern translation technologies; glossaries from agencies and clients; termbases for storing and managing terminology).
- Technical dictionaries.
- Parallel texts; manufacturers' documentation; user manuals.
- CAT tools (alignment, corpus, translation memory, terminology management; to help with consistency and productivity, for concordance searches).
- Libraries, text repositories.
- Google Images.
- Study of the technical field (e.g. Wikipedia, MOOCs, non-official/private courses); formal and informal education and a lot of documentation, not just text focused but on the topic itself (always focusing on getting the broader picture: concepts, how they relate to each other, etc.).
- *Ad-hoc* and reference corpora (for terminological and phraseological research in preparation for translation).
- Multilingual translation platforms.
- Machine translation (works better when extensive resources are put into developing customized, domain-specific and/or genre-specific systems).
- Consult the author of the source text or the actual client (e.g. ask to look at the physical product and clear doubts about it to get a better understanding of it).
- Consult professionals and manufacturers (*via* Yellow pages and phone calls for technical expert consultation; trade fairs to look for manufacturers and ask if you can contact them for advice). If the translator is an expert themselves, they have easy access to other professionals from the sector.
- Consult translation colleagues through translators' associations.
- PC security.
- Sending data using FTP servers.
- Software of the company the translator is working for (e.g. computer programs to make calculations).

CHARACTERISTIC FEATURES AND SPECIFIC TRANSLATION PROBLEMS

The following features and translation problems are classified according to their main characteristics.

Linguistic

- Specialized vocabulary: Use of **technical words** (Ordinary-looking general terms have very specific meanings depending on the context and subject area; uncommon, complex-looking and highly specialized terminology. However, specialized terminology accounts for just a small proportion of the total words in a technical text)
- Discerning the terms that do not seem to be technical but are actually used in the context with a very precise aim.
- **Terminological variants:** Technical literature generally comes from private companies (product) and many companies have their own style guides, hence the lack of terminological homogeneity. This happens even in instances when an effort has been made to reach a consensus in public institutions regarding terminology. This is the case of the environmental terminology related to sustainable certifications that the EU and the UN have tried to compile without success as there is no consensus on equivalences within the same institutions (such terms originate from different companies in different geographical locations).
- Use of **loan words** (the use of Latinisms, while appropriate in some target languages may not be appropriate in others. If necessary, they should be replaced with target language equivalents. Potential techniques: Retain; Explain; Replace)
- **Abbreviations** and **acronyms** (Some abbreviations may be industry-standard and internationally recognized while others may be unofficial or have their own national equivalents. Other abbreviations and acronyms may be company-specific and will require the translator to contact the client.)
- **Linguistic variation.** Language varieties/geographical variants/diatopic variation (e.g. neutral or international Spanish; Peninsular/South American Spanish, diglossia, Portuguese from Portugal or Brazil, Swiss German, etc.). In general terms, technical texts show less linguistic variation and fewer idiomatic expressions than other specializations. However, there is more localization than it is commonly believed (i.e. localization also exists in technical terminology. See, for example, the translation of "hollow brick" into Spanish: *ladrillo perforado* seems to be the right term but, in Catalonia, the term used is *gero*. Measurements such as height, width and thickness are not exactly the same either). There is not only linguistic variation in terminology and companies use different terms even within one language.
- Mathematical **formulae** cannot always be literally transcribed (the translated text must guarantee the same precision). Importance of precision.
- Numerical data presented in the text (the translator must consider whether the original figures should be retained even if conversions are provided because there are legal implications if figures are incorrectly converted).
- Teksty techniczne rzadko są skierowane do osób niebędących specjalistami, dlatego nie są łatwo dostępne. One reason for this inaccessibility is the specialized use of **technical terms**, which may pose several problems:
 1. the problem of terms not used in everyday, ordinary language, which are, therefore, unfamiliar to the non-specialist translator;
 2. the problem of terms which have ordinary uses familiar to the translator, but are manifestly used in some other, technically specialized, way in the source text. The familiar senses of the term do not help, and may even hinder, the translator in finding an appropriate rendering of their technical senses;
 3. the problem that a term may have an ordinary, everyday sense that is not obviously wrong in the context. The translator may not even recognize the term as technical, and unintentionally render it in its ordinary sense. Even established technical terms are sometimes used loosely or informally in technical texts. And translators can only select the appropriate target language terminology from a range of alternatives offered by the dictionary if they have a firm grasp of the immediate textual context

and of the wider technical context. Some of the context may remain obscure until the correct sense of the source text terms has been identified.

Textual

- Different degrees of **formality** depending on the genre (the register of a text may need to be modified if not appropriate in a particular language).
- Genre conventions regarding stylistics, syntax, **discourse**.
- External **references** (e.g. to document titles, sections within documents, etc.) require the translator to research whether there is an existing official translation; if so, they must be used consistently. If otherwise, the translator needs to produce new translations in line with the style and conventions of relevant organization.

Extralinguistic

- Grasping the logic (methods of argumentation, development of relations between concepts) of a discipline, in particular the relationship between **concepts**.
- The content of some technical texts is likely to be of an **innovative** nature.
- Technical terminology brings a lot of problems; **disambiguation** of some terms which – for non-professionals – are often synonymous (e.g. weight and mass); terminology: various terms taken from a variety of disciplines. The same word can have different meanings and translations in different areas. Terminology from or defined within standards, laws or regulations: the translator needs to check the authoritative documents to find any definitions and official translation, if available. The use of certain **culturally specific terms** may require intervention on the part of the translator depending on the intended audience.
- Unfamiliarity with the topic; **subject knowledge**: a translator would need to have a good knowledge of the basic principles and terminology relating to relevant areas. Research will be needed to deal with the more specialized aspects of the text. Specialization pays off (no need to spend a great deal of time on research) but super-specialization may be boring or hindering.
- **Measurements** presented in the text (the translator must consider if the original figures should be retained even if conversions are provided because there are legal implications if figures are incorrectly converted).
- Understanding the importance of product **references**: any copyright or registered trademark symbols must be used appropriately and consistently.
- Being aware that tests may be known under different names in the target language and research is needed to avoid confusion.
- Seldom aimed at complete non-specialists, therefore not easily accessible. Some **conceptual** reasons for this inaccessibility:
 - Problem caused by failure to understand the background assumptions and knowledge taken for granted by experts in a science, but not shared by non-specialists and not explicit in the source text.
 - Problem because/when translating the development of new ideas.

Intentionality

Difficulty in grasping information due to the presence of metaphors, intertextuality, allusions (implicit content), (intended or unintended) ambiguous content, etc. Examples:

- Grasping both the implicit and explicit meaning of what the author says in order to get the whole picture of what is being said, and how the ideas connect to one another from there.

Brief-related

Difficulty derived from brief specifications (e.g. target readership, *skopos*, circumstances surrounding the translation and how it is carried out). Examples:

- **Graphs**: references to information provided by graphs should be checked to ensure complete accuracy. Accuracy and consistency with regard to labels, axes and headings must also be ensured; no need to edit graphs because of the use of a CAT tool.
- **Usability** as an important aspect of technical translation and communication.

- Use of inclusive language (e.g. gender-inclusive).

TRANSLATION PROBLEMS IN SOME SPECIFIC GENRES

Some genres could show specific translation problems of each type of problem. Below are some examples (Olohan 2016).

Technical instructions

Linguistic

- **Terminology:** completeness and consistency

Textual

- Streamlined-step **procedures** (ensure the combination of steps remain logical; consider the level of detail of stepwise procedures)
- **Macrostructure:** sometimes different across cultures (e.g. manuals do not necessarily have the same sections in every culture)

Extralinguistic

- May require **cultural** adaptation (in relation to cultural references and degree of explicitness and level of detail of instructions)
- The presence of culture/**cultural** elements and the need of dynamic equivalence.

Intentionality

- Declarative and **motivational** information (ensure outcomes represent typical desired outcomes for the target reader and substitute if necessary).
- Texts are expected to be objective, with clear and simple instructions which are in chronological order or with a logical cause and effect structure.

Brief-related

- User background knowledge and expectations (consider how useful that information is for the target language **readership** and modify or omit accordingly).

Technical data sheets and brochures

Linguistic

- Colloquial **lexis** and contractions
- **Abbreviations**

Textual

- Interpersonal reference and direct address

Extralinguistic

- **References** to standards, certifications and regulations
- Units of measurement

Intentionality

- **Evaluative** lexis for promotional purposes
- **Promotional** function (ensuring favourable attitude towards the product and instructions)
- Rhetorical strategies to promote the product and **persuade** the readership of its merits, while also conveying the technical information of TDS (i.e. deal with the combination of information and promotion)

Brief-related

- Assumed technical knowledge in the target reader.
- Restricted space.

Patents

Linguistic

- **Terminology** and phraseology

Textual

- maximum accuracy and precision in translation is crucial because an undetected error will affect patent validity.
- using the legally required terminology, style and **format** required for each document/sub-genre

Extralinguistic

- combines legal and procedural concepts, the need for technical resources, knowledge of intellectual property, and proper technical training to **understand** the technology being translated.

Brief-related

- **Client** expectations and documentary translation
- **Deadlines**

REFERENCES

- Byrne, Jody (2006). *Technical Translation. Usability Strategies for Translating Technical Documentation*. Dordrecht: Springer.
- Gamero Pérez, Silvia (2001). *La traducción de textos técnicos*. Barcelona: Ariel.
- Hervey, Sándor; Higgins, Ian & Haywood, Louise (1995). *Thinking Spanish Translation. A Course in Translation Method: Spanish to English*. London: Routledge.
- Olohan, Maeve (2016). *Scientific and Technical Translation*. London & New York: Routledge.
- Spanish dictionary of Engineering* <<https://diccionario.raing.es/es/cms/grupos-de-trabajo>>.